Ніва

ISSN 0546—1960
ІНДЭКС 36671

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 28 (1678) ГОД XXXIII БЕЛАСТОК 10 ЛІПЕНЯ 1988 г. ЦАНА 20 зл.

ВЯРТАЕМСЯ ДА НАРОДНАГА

УСЁ, ШТО СЭРЦУ БЛІЗКАЕ

Адной з форм вяртання да народнага з нашага шэрага, будзённага, апраўленага ў тэхнічныя і цывілізацыйныя рамкі жыцця з'яўляецца любоў да народных песень, супольнага традыцыйнага народнага спявання, удзел у мастацкіх калектывах.

Ёсць людзі, якія вынеслі з бацькоўскага дому пэўны запас прывязанасці да ўсяго свойскага, роднага. Такія людзі шукаюць праяўлення сваіх пачуццяў на ніве беларускай культуры.

Любу Гаўрылюк не трэба прадстаўляць у нашым беларускім асяроддзі. Яна, як салістка і ў дуэце з дачкой Алай, нязменна займае першыя месцы ва ўсіх конкурсах беларускай песні. Яе голас мы часта чуем у беларускіх перадачах Польскага Радыё. А сама Люба нядаўна паказала мне вельмі дарагі ёй і цікавы для нас дакумент — падзяку Беларускага таварыства з датай 19 лістапада 1963 года за ўдзел у конкурсе і найлепшае выкананне беларускай песні. Падпісана падзяка сакратаром ГП БГКТ Уладзімірам Юзвюком і старшынёй ГП БГКТ Міхасём Хмялеўскім. Гэты гістарычны ўжо сёння дакумент сведчыць аб тым, як даўно ўжо праводзяцца ў нас конкурсы беларускай песні, а таксама аб тым,

(Працяг на стар. 5)



Члены хору беластоцкага аддзела Беларускага грамадска-культурнага таварыства Валянціна Ласкевіч і Хведар Арцішэўскі ў новых беларускіх уборах, якія робіць сабе калектыў.

Фота Я. Чэрнякевіч.



АБ АДНЫМ ПІСЬМЕ

Разглядаючы змест інфармацыі рэд. Міхася Хмялеўскага пра канферэнцыю БГКТ у Беластоку, апублікаваную ў „Ніве" № 17 з 24 красавіка г.г., члены праўлення Варшаўскага аддзела БГКТ зацікавіліся заўвагамі на тэму артыкула Яўгена Вапы, змешчанага ў „Сустрэчах" № 7 пад загалоўкам „Чаму так сталася?" Я. Вапа запытвае, якой фактычна ідэяй кіраваўся Прэзідыум ГП БГКТ у 1971 годзе, калі выступіў лістам з дня 28 кастрычніка 1971 года, падпісаным Янкам Зенюком і Міхасём Хмялеўскім, да Міністра асветы ПНР з прапановай ліквідацыі школ з беларускай мовай навучання на Беласточчыне.

Сквітаванне М. Хмялеўскім гэтага пытання адным лаканічным сказам: „Няпраўдзівае абвінавачанне цалкавіта абвяргнулі ў сваіх выступленнях старшыня ГП д-р Аляксандр Баршчэўскі і яго намеснік д-р Янка Зенюк" — па сутнасці нічога не высняе.

Яўген Вапа спасылаецца ў сваім артыкуле на канкрэтны дакумент, прыводзячы яго змест у дакладным перакладзе на беларускую мову.

Лічым немагчымым, каб д-р габ. Аляксандр Баршчэўскі мог заангажаваць свой аўтарытэт дзеля запярэчання гэтым фактам.

Чытачы „Нівы", што гэтых фактаў не ведаюць, могуць на аснове інфармацыі М. Хмялеўскага ацаніць артыкул Я. Вапы як спробу паклёпу і страціць давер да Рэдакцыі „Сустрэч". Цытаваную фармуліроўку М. Хмялеўскім можна зразумець і так, што А. Баршчэўскі і Я. Зенюк не пярэчыць самому факту пісьма з 28 кастрычніка 1971 года Міністру асветы, але выказалі погляд, што не можна яго разглядаць як прычыну абвінавачання.

Гэта ўжо іншая справа і залежыць яна ад пункту гледжання. Дзеянне тагачаснага кіраўніцтва ГП БГКТ, аб якім гутарка, у перакананні адных заслугоўвае крытычнай ацэнкі, паводле іншых можа лічыцца заслугай.

У кожным выпадку Праўленне Варшаўскага аддзела БГКТ перакананы ў тым, што праблема гэтая занадта важная, каб яе

(Працяг на стар. 5)

РАСКАЗВАЕ ДАНУТА БІЧЭЛЬ-ЗАГНЕТАВА

ЗМАГАРЫ ЗА РОДНАЕ

У групе беларускіх пісьменнікаў — гродзенцаў, якія з нагоды юбілею літаратурнага аб'яднання „Белавежа" наведалі Беласточчыну, была выдатная паэтэса Данута Бічэль-Загнетава. Нарадзілася яна ў вёсцы Біскупцы, Лідскага раёна на Гродзеншчыне, па адукацыі — філолаг, шмат гадоў вучыла дзяцей беларускай мове і літаратуры, цяпер яна загадчыца Дома-музея імя Максіма Багдановіча ў Гродне.

У гэтым годзе споўнілася ўжо 30 гадоў яе літаратурнай працы. Творчы пасаг у Д. Бічэль-Загнетавай вельмі ж багаты. Апошняй кніжкай, якая з яе прозвішчам нядаўна трапіла ў рукі чытачоў, з'яўляецца аднатомная падборка лепшых твораў, напісаных у розныя гады яе творчасці. Кніжка называецца „Даўняе сонца".

— У Беластоку я першы раз, — са шкадаваннем гаварыла Данута Бічэль-Загнетава. — Але адчуваю сябе сярод вас, як дома, як у сябе на роднай Гродзеншчыне. Мы ж — неад'емныя часцінкі аднаго старажытнага племені — беларускага народа. І ў вас, і ў нас разгортваецца ды пашыраецца змаганне за адраджэнне сваёй нацыі, за годнасць беларуса сярод іншых народаў. Чалавек не можа быць інтэрнацыяналістам, калі ён з пагардай адносіцца да свайго народа.

Гэты патрыятычны адраджэнскі рух заснаваўся цалкам неафармальна, перш за ўсё ў асяроддзі студэнтаў і маладой беларускай інтэлігенцыі. Моладзь, бачыце, — працягвала пісьменніца, — неяк зараз сама навучылася аб'ядноўваць свае сілы і імкненні. І ў Беластоку, і ў Варшаве, і ў Мінску ці ў Гародні, а таксама і ў Наваполацку, Віцебску, Оршы ды ў многіх іншых гарадах і мясцінах Беларусі знаходзяцца маладыя людзі, якіх хвалюе пытанне далейшага лёсу сваёй нацыі, што з намі будзе, што будзе з нашай мовай? Яны неяк ужо дамовіліся між сабою, а да іх далучаецца ўсё больш і больш свядомых беларусаў, у сэрцы якіх захавалася яшчэ хоць крапелька нацыянальнага пачуцця. Вось і паяві-

(Працяг на стар. 6)



ВІЗІТ ВА УНІВЕРСІТЭЦЕ

Нью-йоркскі публічны універсітэт займае вялікую плошчу. Галоўны будынак мае болей дваццаці павярхаў, іншыя будынкі на многа ніжэйшыя. Іх архітэктура ўтрымана ў іспанскім стылі. Вучыцца тут каля дваццаці тысяч студэнтаў. У гэтым аспекце ён амаль аднолькавы з Варшаўскім універсітэтам. Паміж будынкамі многа газонаў, сквераў, дарожак і сцежак. Добрым бокам універсітэцкага комплексу з'яўляецца тое, што ўсё тут на месцы, і студэнт, які сапраўды хоча вучыцца, усё мае пад рукой. Наш гаспадар Томас Бэрд абвёў нас па галоўным корпусе і па дапаможных памяшканнях, у якіх змяшчаецца адміністрацыя. Трэба сказаць, што гэта апошняя катэгорыя памяшканняў як бы нават уступае нашым, адміністрацыйным. У кожным выпадку нідзе там я не бачыў халадзільнікаў, якія ў нас на факультэце русістыкі ёсць. Не бачыў таксама прыёмнікаў і тэлевізараў — прылад, якія красуюцца ў нас на Смычковай. Але ў нас на Смычковай і Штурмовай ёсць толькі адна і то дрэнная капіравальная машына, ксэра, якая дазарэзу патрэбна навуковым супрацоўнікам і студэнтам, і наогул няма апаратуры да мікрафільмавання, без якой цяжка развіваецца навуковаму жыццю. Не маем таксама ніводнага камп'ютэра. А ў Нью-йоркскім універсітэце гэтыя прылады на кожным кроку. Калі мы зайшлі з Томасам Бэрдам у бібліятэку і пані бібліятэкарка, якая выводзіцца з Польшчы, паказала нам усю апаратуру і сказала, што апаратура гэта выменьваецца кожныя дзесяць год на апаратуру новага тыпу, дык я, даведаўшыся ад яе, што яна з'яўляецца вялікім энтузіястам сушаных грыбоў, запрапанаваў ёй, каб яна ўсю непатрэбную яе бібліятэцы апаратуру перадала нашаму факультэту, а мы за гэта прышлем многа грыбоў. Бібліятэкарка вельмі ахвотна прыняла маю прапанову. Зразумела, што ўсё сказанае на гэту тэму мае характар жартаў, бо вядома, што не так проста вазіць грыбы ў Амерыку і апаратуру з Амерыкі.

Аўдыторныя залы аказаліся падобнымі да нашых аўдыторый. І крэслы, і сталы, і табліцы адзначаліся скромнасцю і не мелі ніякіх пераваг над нашымі сталамі, крэсламі і табліцамі.

Калі ўрэшце мы зайшлі ў сталовыя, аказалася, што ў гэтай галіне Нью-йоркскі універсітэт на галаву пераўвышае Варшаўскі універсітэт. У Нью-йоркскім універсітэце аж пяць вялікіх сталовых і адна сталовая прафесарская. З'елі мы абед у студэнцкай сталовай, бо прафесарская была яшчэ закрытая. Выбар блюд аказаўся вельмі вялікі, а цэны, як на амерыканскія ўмовы, даступныя, а як на нашы параўнанні і рэляцыі — страшныя. Бо вядома, што пяць долараў за абедзік азначала тады пяць тысяч злотых, а сёння, зразумела, болей.

Здзівіла нас і тое, што ў Нью-йоркскім універсітэце ёсць прыгожы прафесарскі клуб з вельмі прыстойнай батарэяй водак і каньякоў. Клуб гэты, хоць, ён яшчэ не працаваў, мы наведалі, аднак не пілі нічога, а толькі зайздросна прыглядаліся на паліцы з бутэлькамі. Я спытаў Томаса Бэрда, ці прафесура не злоўжывае алкагольнымі напіткамі. Т. Бэрд адказаў, што клуб адкрываецца толькі пасля універсітэцкіх заняткаў, і што часам здараецца такое, што тойсёй з шаноўных прафесараў выйдзе часам з клуба на крышку мяккаватых нагах.

Новумам для нас аказалася тое, што на тэрыторыі універсітэта знаходзіцца вельмі багатая кнігарня, спалучаная з папяровым і газетным магазінам. Тут можна купіць усё, што звязана з патрэбай пісання і чытання. У сувязі з тым, што ў час нашага візіта Нью-йоркскі універсітэт святкаваў сваё пяцідзесяцігоддзе, у гэтай кнігарні-магазіне набралі мы бясплатна многа вельмі прыгожых нейлонавых торбаў з малюнкам і надпісам, звязаным з юбілеем універсітэта.

Трэба сказаць, што агульнае ўражанне, вынесенае з Нью-йоркскага універсітэта, было вельмі станоўчае. Кідаецца на кожным кроку ў вочы практыцызм у падыходзе да тых усіх спраў, якія звязаны з дыдактыкай і навучаннем.

Прызнаюся, што па сутнасці я не выясніў справы аплаты за навуку ў амерыканскіх вышэйшых установах. У гэтай галіне ўсё ў амерыканцаў іншае, чым у нас, і вельмі рознае ў рознага тыпу ўстановах. Наколькі я добра зразумеў, у ЗША параўнаўча мала такіх вышэйшых устаноў, дзе вучаць дарам або даюць стыпендыю. Наогул, за навуку студэнт абавязаны плаціць, і то вялікія сумы. Зразумела, што нам гэта не падабаецца. Мы самі паканчалі універсітэты, не плоцячы залатоўкі. Не плоціць за навуку і сённяшняя генерацыя нашых студэнтаў. Не толькі не плоціць, але большасць з іх атрымлівае высокія стыпендыі. І тут мы над амерыканцамі гарой! Хто яго ведае, аднак, ці не ставіўся б студэнт да навукі больш сур'ёзна, калі б за яе трэба было плаціць, хаця б сімвалічныя сумы?

Алесь Барскі

ПЕРАД XI З'ЕЗДАМ БГКТ

УЛАДЗІМІР ЮЗВЮК



Былы жыхар вёскі Трасцянка (Нарвянская гміна). Адзін з нямногіх навучэнцаў Беларускарускай гімназіі ў Беластоку ў 1944-1946 гадах. Пасля быў ён настаўнікам на Гайнаўшчыне, а пазней студэнтам Беларускага дзяржаўнага універсітэта на аддзяленні геаграфіі. Закончыўшы вучобу, вярнуўся зноў да педагагічнай працы ў школе.

У дзейнасць Беларускага таварыства ўключыўся ў 1960 годзе. III з'езд БГКТ выбраў яго штатным сакратаром ГП. Гэтую функцыю выконваў ён на працягу трох кадэнцый, гэта значыць, на працягу 9 год.

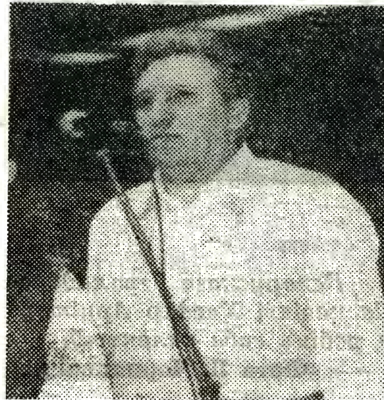
З асобай Уладзіміра Юзвюка звязаны многія ініцыятывы БГКТ, як, напрыклад, народныя фэсты.

Працуючы ў ГП БГКТ, Уладзімір Юзвюк абараніў у Мінску доктарскую дысертацыю і быў першым з дзеячоў нашай арганізацыі, які дабіўся гэтага навуковага звання.

Цяпер д-р Уладзімір Юзвюк з'яўляецца ў БГКТ грамадскім старшынёй Галоўнай рэвізійнай камісіі. Прысвячае ён многа ўвагі арганізацыйнаму ўмацаванню БГКТ і яго разбудове.

(мх)

ЛЯВОН ХАРЫТАНЮК



Старшыня сельскагаспадарчага кааператыва ў Паўлах, што ў Заблудаўскай гміне. Ён штодзень сустракаецца з сялянскімі праблемамі, сельскагаспадарчай вытворчасцю.

Лявон Харытанюк — мясцовы грамадскі дзеяч. Быў нейкі час нават членам экзекутывы Ваяводскага камітэта ПАРП у Беластоку.

А калі гаварыць аб яго сувязях з БГКТ, дык яны са школьных гадоў. У школе і ў вёсцы Паўлы заўсёды моцнай была мастацкая самадзейнасць, а Лявон Харытанюк быў адным з найактыўнейшых яе членаў.

Жыве Лявон Харытанюк у Заблудаве, працуе, як было ўспомнена, у Паўлах, а спявае ўжо даўно ў харавым калектыве гарадскога аддзела БГКТ у Беластоку. Ён так арганізоўвае свой час, каб хапіла яго і на прыезды на рэпетыцыі ў Беласток і на канцэртныя выезды. Ён сапраўдны падзвіжнік беларускай песні.

(мх)

ПАВЕДАМЛЕННЕ

У сувязі з многімі пытаннямі, паступаючымі ў адрас Акруговай камісіі па даследаванню гітлераўскіх злачынстваў у Беластоку ад тых, хто стараецца атрымаць адшкадаванне былым прымусовым рабочым, вывезеным нямецкімі фашыстамі ў Германію, інфармуем, што ўсе заявы ў ліку больш 11 тысяч былі перададзены Аб'яднанню палякаў, пацярпеўшых ад III Райха. Аб'яднанне не мае штатных працаўнікоў і яно не можа адказаць на ўсе заявы. Да гэтай пары польская дзяржава ад Федэратыўнай Рэспублікі Германіі не атрымала ніякіх адшкадаванняў для былых прымусовых рабочых.

Таму просім мець цярплівасць да часу, калі зменіцца гэта сітуацыя. Усе зацікаўленыя будуць неадкладна паведамлены праз сродкі масавай інфармацыі.

Зараз працай Аб'яднання ў маштабе краіны кіруе плк. Т. Шаткоўскі, Варшава, вул. Ракавецкая 2, тэл. 6034048.

У сувязі з утварэннем Аб'яднання Акруговая камісія ў Беластоку абмяжоўвае сваю арганізацыйную дапамогу. Ва ўсіх справах трэба звяртацца па адрасу: Stowarzyszenie Polaków Poszkodowanych przez III Rzeszę, Białystok, ul. Bema 11, pokój nr .12.

НАШ, БЕЛАРУСКІ

Сільвестар Галёнка — самы даўгавечны жыхар Стараберазова. Яму ў студзені жыццёвы гадзіннік адстукаў дзевяноста гадоў. Амаль стагоддзе. Усякага зажыў ён, але, аднак, больш добрага, чымсьці кепскага. Нямала валачыўся ён па свеце, як сам кажа, ды ваўка ў лес цягне, а чалавека на бацькаўшчыну.

Дзе б ён не бываў, усюды заставаўся беларусам. Не крывіў сваім сумленнем. І цяпер, нягледзячы на свае гады, чытае „Ніву". І то без акуляраў. І сам усё паробіць, што яму трэба. І нават у Гайнаўку з'ездзіць.

Аднаго разу кажа ён да мяне: — Грыша, даю табе тысячу злотых, вазьмі іх і ўплаці на Беларускі музей, бо ты ведаеш, дзе плаціць. Я, можа, і не прычакаю адкрыцця гэтага музея, але не ў гэтым справа. Гэта ж ён будзе наш, беларускі!

Г. Мароз

МІЖНАРОДНЫЯ СПАБОРНІЦТВЫ

Ваяводскае праўленне пажарных каманд у Беластоку 11 і 12 чэрвеня арганізавала VI спаборніцтвы прафесіяльных пажарных каманд і IX ваяводскія спаборніцтвы добраахвотных пажарных каманд у пажарніцкім спорце.

У гэтых спаборніцтвах упершыню ўдзельнічалі пажарнікі з Вільнюса і Гродна.

Сустрэча была свайго роду праверкай гадавога навучання і ўдасканальвання аперацыйна-тэхнічнай спраўнасці каманд і адначасова практычным дэманстраваннем працы вогнетушыльных прылад і абсталявання, а таксама метадаў гашэння агню.

Сусветны ўзровень паказаў пажарнік з Беластока Рыгор Тышчук, які ў спаборніцтвах з пажарнай падвеснай драбінай устанавіў новы рэкорд Польшчы (14,12 секунд).

Сустрэча пажарнікаў Беластока, Гродна і Вільнюса дала магчымасць абмяняцца вопытам у павышэнні пажарніцкага майстэрства.

(мх)

МІХАСЬ ШАХОВІЧ

Жыла-была легенда

Кожны населены пункт мае свае легенды. Нават у найменшага хутарка, што затаіўся ў цішы палёў, ёсць свая спадчына. Ёсць свае ўласныя героі і свае ўласныя падзеі. Кожны бугарок, кожная лагчына, кожны валун ці кожны крыж асновaны мясцовай гісторыяй, якую не раз можна было пачуць вечарамі ці на досвітках. Пераказвалі яе пакаленні пакаленням. Там, дзе паявіўся чалавек, там пачыналася творчасць; там, дзе зрадзілася слова — там пачалася гісторыя. Кожнае здарэнне, якое б сёння здавалася казачным, мае свой абгрунтаваны сэнс. Ніколі Шліман не адкрыў бы гістарычнай Троі, калі б палічыў „Іліяду“ Гамера фікцыяй аўтарскага ўяўлення. Усё мае свой пачатак і свае асновы. Не без прычыны названы Мілейчычы Мілейчычамі, а ўрочышча ў Трасцяніцы Замкам ці Разбойнікам. Чаму за Агароднікамі ёсць Ужычына, а ў Зубаве пагорак Князева Гара? Чаму Ёзабаві пашанцавала ў Боўтрыках, а Заблоцкі не давёз мыла да мора? Давідавічы па сённяшні дзень называюць інакш Стрыльцамі, а на Сакі гавораць Баяры. Гэта ёсць тое, на што гісторыкі махнулі абыякава рукою, лічачы яго эпізодамі вялікай навукі, якія не мелі ўплыву на гісторыю народа. Чаму? Вось менавіта! Гэта і ёсць тыя пытанні, на якія паспрабуем адказаць, даючы этымалогію паасобных прыказак, легендаў, назваў урочышчаў, цесна павязаных з гісторыяй паасобных беларускіх мясцовасцей на Беласточчыне, з гісторыяй, якую спіхнулі ў адхон вялікіх падзей.

ВЯЗЕ ЯК ЁЗАБАВІ Ў БОЎТРЫКАХ

Прыказка гэтая адносіцца да чалавека, якому ў жыцці шанцуе або раз пашанцавала. Этымалагічна звязана яна з канкрэтнай асобаю і мясцовасцю



паўночна-ўсходняга рэгіёна Польшчы, а менавіта, з жыхарам Лукі — Ёзабам, і з суседнімі Боўтрыкамі, што сёння знаходзяцца каля Юшкавага Груда.

Пры ўліцці Луплянкі ў Нарву даўным-даўно ў глушы Ялоўскай пушчы пасяліўся першы чалавек. Праўдападобна, быў бортнікам, што пацвярджае вопіс інвентару ялоўскага старасства з 1621 года, дзе, між іншым, гаворыцца пра „miedy przaśne z Puszczy Jałowskiej z pasiek przychodzące, a za wiadomością pana podstarościego wybierane“. Пазнейшыя дакументы аднатоўваюць, што ў 1750 годзе ў „акрузе Баўтрукоў“ было двое бортнікаў — Васіль Баўтрук і Паўлюк Баўтрук. Пад канец другой палавіны XVIII ст. род Боўтрыкаў значна разросся і ўжо ў 1784 годзе ў спісе мясцовасцей парафіі Ялоўка лічацца яны засценкам, а ў 1798 годзе налічваюць „10 дымоў“. На пачатку XIX стагоддзя прайшла тут генеральная перабудова структуры вёскі. Ліквідаваны былі даўнейшыя надзелы зямлі, інакш кажучы, цераспалосіца, і ўвесь арэал падзелены быў на ўчасткі. Калі праводзіліся гэтыя надзелы, было тут 14 роўных участкаў: 30-32 гектары, а кожны ўчастак прыпадаў аднаму гаспадару. Найстарэйшыя жыхары вёскі гавораць, што гаспадар кожнага ўчастка называўся Боўтрык. Такім спосабам было 14 Боўтрыкаў, павязаных несумненна нейкімі сваяцкімі сувязямі. З гадамі ўчасткі раздробніліся. Чым большая сям'я, тым кавалкі зямлі былі меншыя. У вёсцы пачалі паяўляцца новыя прозвішчы: Кардаш, Шмыга, Бароўскі, Баршчэўскі, Салавей, Казбярук, Крэнтоўскі. Гэта прышэльцы з суседніх вёсак, якія пасяліліся тут, пажаніўшыся з дзяўчатамі з Боўтрыкаў.

У Боўтрыках вырашыў шукаць шчасця і Ёзаб — чалавек, якому ніяк у жыцці не шанцавала. Быў ён пасмешышчам Лукі. Смяяліся дзяўчаты, жартавалі мужчыны, вытыквалі пальцамі дзеці. Гады ішлі, а Ёзаб ніяк не мог залажыць сям'і. Ведаў, што ў Луцэ ніводная за яго не пойдзе. І вось у адзін зімовы вечар, калі кудзельніцы прадуць пражу, прыадзеўся ў святочную вопратку і пайшоў у Боўтрыкі, знаючы, што многім там пашанцавала знайсці жонку. Ходзячы ад панадворка да панадворка, прыслухоўваўся, у якой хаце кудзельніцы. Знайшоў. Абстукаўшы са снегу ногі, паправіўшы вопратку, бадзёра выпнуў грудзі і накіраваўся проста ў хату. Але, адчыніўшы дзверы, зачапіўся валёнкам за парог і, не дакончыўшы „Добры вечар“, выцягнуўся на паўхаты, аж вушанка проста дзяўчатам пад ногі пакацілася. Ужо хацеў сарвацца ды ў дзверы, каб не ўбачылі на яго твары сораму, калі на гэты раз наступіў каленам на палу кажуха і паляцеў на галаву проста ў кутох. А дзяўчаты, як адна, кінуліся Ёзаба паднімаць. Мужчыны — неадлучныя субяседнікі кудзельніц, зарагаталі на ўсю хату: „Ну і павязло Ёзабаві! Столькі бабаў!“

З таго часу і павялося гаварыць пра чалавека, якому пашчасліціца: „Вязе, як Ёзабаві ў Боўтрыках“.

НІНА АМЕЛЬЯНЮК

ГУТАРКІ АБ МОВЕ

II. ХАРАКТАРЫСТЫКА БЕЛАРУСКАЙ НАРОДНАЙ МОВЫ.

5. Беларускія гаворкі на тэрыторыі ПНР і іх сувязь з паўднёва-заходнім дыялектам беларускай мовы.[1])

Гаворкі паўднёва-заходняга дыялекту беларускай мовы выходзяць па-за межы БССР і працягваюцца на тэрыторыю Польшчы. На тэрыторыі ўсходняй Польшчы выступаюць гаворкі польскай, беларускай, украінскай, рускай і літоўскай моваў.

Гаворкі польскай мовы гэта гаворкі: 1) мазурскія, якія выступаюць у былым павеце Алецка; 2) усходнемазавецкія: а) курпёўскія ў ваколіцах Кольна і Ломжы; б) падляшскія ў ваколіцах: Лап, Монек, Высокага Мазавецкага; в) новая мазавецкая гаворка, якая ўзнікла на беларускім субстраце і ў якой адсутнічае „мазужэне“ — у ваколіцах Сэйн; г) старая мазавецкая гаворка, якой характэрна „мазужэне“ ў ваколіцах Сувалк і Монек.

Літоўскія гаворкі выступаюць на поўначы былога Сэйненскага павета, на мяжы з Літоўскай рэспублікай. Гэта паўднёва-заходняя частка гаворкі дзукаў, якая выступае на тэрыторыі паўднёвай Літвы.

Рускія гаворкі на тэрыторыі ўсходняй Польшчы — гэта гаворкі старавераў, якія ў канцы XVII ст. эмігравалі з рускай імперыі і пасяліліся ў некалькіх вёсках былых Сэйненскага, Сувальскага і Аўгустоўскага паветаў. Яны да сённяшніх дзён захавалі ў сваёй мове элементы вялікарускай пскоўскай гаворкі.

Гаворкі беларускай мовы падзяляюцца на тры групы: 1) гаворкі, якім характэрна цеканне-дзеканне і аканне (поўнае або няпоўнае). Выступаюць яны ў былых Дамброўскім, Сакольскім і Беластоцкім паветах; 2) гаворкі пераходнага тыпу: беларуска-ўкраінскія аж да ўкраінскіх. Гэтым гаворкам характэрна паступовае зантканне з поўначы на поўдзень цекання-дзекання і акання, цвярдзенне зычных перад *е* і пераход даўняга (*яць*) у *і* (*ліс, хліб*). Выступаюць яны на тэрыторыі былых Бельскага, Гайнаўскага і Сямяціцкага паветаў; 3) беларускія гаворкі, якім характэрна „мазужэне“. Выступаюць яны на тэрыторыі заходняй паласы польска-беларускага моўнага пагранічча, на мяжы беларускіх гаворак з польскімі мазавецкімі гаворкамі, якім характэрна „мазужэне“. Беларускія гаворкі з „мазужэнем“ выступаюць сярод акаючых гаворак (над Бебжай у былым Аўгустоўскім павеце) і сярод окаючых (на заходняй ускраіне Кнышынскай пушчы, у вёсцы Крушэва і ў суседніх вёсках на захад ад Беластока, а таксама на поўнач ад Сямяціч).

Мяжа паміж акаючымі і окаючымі гаворкамі праходзіць ад ракі Бебжа ўздоўж ракі Бярозаўка (Brzozówka), потым паварочвае на Васількаў, Міхалова і вядзе да Белавежы. Цікавым з'яўляецца параўнанне яе з мяжой паміж Каронай і Вялікім княствам Літоўскім. На поўнач ад Бебжы назіраецца поўнае іх супадзенне. Нявялікае адступленне выступае паміж Васільковам і Нарвай: аканне не даходзіць да даўняй палітычнай мяжы.

Заходняя мяжа выступання ўсходнеславянскіх гаворак на тэрыторыі ПНР праходзіць па лініі ад Аўгустоўскага канала каля вёскі Рудаўка праз Аўгустоўскую пушчу да ракі Бебжа пад Штабінам, далей ідзе ўздоўж ракі, потым адхіляецца на поўдзень і праходзіць па лініі амаль у форме пятлі на захад ад ракі Бярозаўка, далей на паўднёвы ўсход ад Кнышына да ракі Супрасль каля Васількова, па Супраслі да яе вусця, потым па Нарве, перасякае Нарву і праходзіць на ўсход ад Бранська і на захад ад Сямяціч да Буга.

На гэтай тэрыторыі выступае таксама лексічная дыферэнцыяцыя[2]). Выдзяляюцца тры пучкі ізалексаў (ізалекса — лінія, якая паказвае на распаўсюджанне моўных асаблівасцей па адзін бок яе або па другі): 1) аддзяляючыя ўсходнеславянскія гаворкі ад тэрыторыі польскіх гаворак на захадзе: *цэпільне — dzierżak, пэрэвэсло — pas, пырэй — perz;* 2) пучок ізалексаў паўночна-ўсходняга напрамку: паўн. *сверан* — паўд *шпіхлер*, паўн. *мякіна* — паўд. *полова;* 3) пучок ізалексаў паўднёвага пашырэння: паўд. *клуня* — паўн. *гумно*, паўд. *стэрня* — паўн. *пожня, ржыско*, паўд. *бруква* — паўн. *бручка*, паўд. *чорнуха* — у паўн. не выступае лексема, значэнне якой было б эквівалентнае чарнусе.

На гэтай тэрыторыі выдзяляецца пяць тыпаў лексічнай дыферэнцыяцыі беларускіх гаворак: 1) дзве раўназначныя лексемы, якія з'яўляюцца назвай таго самага дэсігната: *клуня — стодола:* 2) дзве лексемы, якія адрозніваюцца словаўтваральнымі марфемамі: *касец — касяр.* 3) дзве лексемы, якія адрозніваюцца націскамі: *граблі — грабле;* 4) дзве лексемы, якія адрозніваюцца фанетычнымі рысамі, а канкрэтна, прыстаўнымі галоснымі: *аржыско — іржыско;* 5) наяўнасць лексемы — адсутнасць лексемы, акрэсліваючай нейкі дэсігнат: *чорнуха* — адпаведніка няма.

У беларускай моўнай сістэме беларусаў, пражываючых у паўночна-ўсходнім рэгіёне Польшчы, існуюць многія лексічныя паланізмы, якія на глебе беларускіх гаворак могуць[3]): 1) не мяняць свайго значэння: *tort, prezent, synowa.* Выступаюць яны факультатыўна з беларускімі лексемамі: *каравай, падарак, нявестка.* Выдзяляецца сярод гэтай групы дзве падгрупы: а) лексемы, семантычны аб'ём якіх аднолькавы з семантычным аб'ёмам беларускіх лексем: *synowa* і *нявестка;* б) лексемы, значэнне якіх часткова пакрываецца са значэннем беларускіх лексем: беларускае слова *каравай* акрэслівае іншы дэсігнат, чым польскае слова *tort.* Ужываецца яно ў адносенні да мінулага. Адначасова мае яно шырэйшы семантычны аб'ём. Азначае дзявочы вечар; 2) абмяжоўваць свой семантычны аб'ём: польская лексема *wiano*, якая значыць *пасаг*, у некаторых беларускіх гаворках абмяжоўвае сваё значэнне да грошай, якія маладыя атрымліваць у пасагу; 3) пашыраць свой семантычны аб'ём: польскае слова *fason*, якое значыць узор вопраткі, бадзёрасць, фантазія — у некаторых беларускіх гаворках набывае новае значэнне: выгляд; 4) пераносіць сваё значэнне на зусім іншы прадмет, ці іншае паняцце: слова *litkup* у польскай мове значыць: пачастунак на кошт купляючага пасля старгавання, алкагольны напітак, які з'яўляецца тым пачастункам, а ў беларускай мове мае зусім іншае значэнне: абычай абдорвання падарункамі маладых у час вяселля.

Вялікая моўная разнастайнасць на тэрыторыі паўночна-ўсходняй Польшчы тлумачыцца некалькімі прычынамі: 1) працэсам каланізацыі гэтых зямель; 2) палітычнымі адносінамі паміж Вялікім княствам Літоўскім і Рэччу Паспалітай; 3) сітуацыяй гэтых зямель пасля падзелаў Польшчы; 4) становішчам сучасных межаў ПНР і моўнай інтэрферэнцыяй.

1. Літаратура:

Atlas gwar wschodniosłowiańskich Białostocczyzny pod red. S. Glinki, A. Obrębskiej-Jabłońskiej i J. Siatkowskiego, t. 1, Warszawa 1980.

S. Glinka, Granica językowa i przykłady zróżnicowania fonetycznego gwar Białostocczyzny wschodniej w: Sprawozdanie z prac naukowych Wydziału Nauk Społecznych, zeszyt 5, Warszawa 1960.

M. Kondratiuk, Nazwy miejscowe południowo-wschodniej Białostocczyzny, Wrocław 1974; Некаторыя асаблівасці тапаніміі ўсходняй Беласточчыны ў: Навуковы зборнік, 3, Беласток 1974; Wokalizm białorusko-ukraińskich gwar powiatu hajnowskiego, Slavia Orientalis XIII, 3, 1964.

N. Omeljaniuk, Obrzęd weselny na Białostocczyźnie. Charakterystyka semantyczno-porównawcza w: Studia z Filologii Rosyjskiej i Słowiańskiej, Językoznawstwa , t. 11, Warszawa 1983.

E. Smułkowa, Zróżnicowanie morfologiczne gwar Białostocczyzny wschodniej w: Sprawozdanie z prac naukowych Wydziału Nauk Społecznych, zeszyt 5, Warszawa 1960; Słownictwo z zakresu uprawy roli, Wrocław - Warszawa - Kraków 1968. Szkic systemów fonologicznych ruskich gwar Białostocczyzny wschodniej, Slavia Orientalis 3/1968; Гаворкі ўсходняй Беласточчыны ў святле лексічных даследаванняў у: Беларускае і славянскае мовазнаўства, Мінск 1972.

2. E. Smułkowa, Słownictwo z zakresu uprawy roli, Wrocław - Warszawa - Kraków 1968.

3. N. Omeljaniuk, Kilka uwag na temat zmian znaczeniowych leksemów uwarunkowanych interferencją językową w: Most przez wieki, Białystok 1982.

ПРАЙШЛО 1000 ГАДОЎ

Працягваем гутарку з а. Рыгорам Сасною, настаяцелем Рыбалаўскага прыходу.

ПРАВАСЛАЎНАЯ ЦАРКВА Ў МІЖВАЕННЫ ПЕРЫЯД

У межах польскай дзяржавы ў 1918 г. аказаліся вялікія абшары беларускіх і ўкраінскіх земель, населеных праваслаўным народам. У міжваенны перыяд праваслаўная царква ў Польшчы налічвала 5 мільёнаў верных і гуртаваліся яны ў 5 епархіях: 1) варшаўска-холмская — 66 прыходаў і 1 манастыр, 2) валынская — 687 прыходаў і 11 манастыроў, 3) палеская — 320 прыходаў і 1 манастыр, 4) гродзенска-наваградская — 182 прыходы і 4 манастыры, 5) віленская — 173 прыходы і 2 манастыры.

Тэрыторыя Беласточчыны належала да гродзенска-наваградскай епархіі.

У час узнікнення незалежнай польскай дзяржавы праваслаўная царква ў яе межах аказалася адарванай ад свайго цэнтра — Маскоўскай патрыярхіі, якая ў сваю чаргу таксама перажывала цяжкую сітуацыю ў выніку перамен, што наступілі пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі. Усе гэтыя акалічнасці прымусілі патрыярха Маскоўскага і ўсяе Русі Ціхана надаць праваслаўнай царкве ў Польшчы шырокую аўтаномію, якая павінна была давесці да аўтакефаліі. Кіраванне царквой патрыярх даверыў сабору епіскапаў з экзархам — мітрапалітам на чале. Першым экзархам-мітрапалітам праваслаўнай царквы ў Польшчы стаў былы экзарх Мінскі і Тураўскі Георгій, які ў 1921 г. прыехаў у Польшчу і быў назначаны кіруючым Варшаўскай архіепіскапіяй і экзархам-мітрапалітам усяе праваслаўнае царквы ў Польшчы.

Польскі ўрад быў задаволены гэтакай развязкай — ён вельмі хацеў і імкнуўся зрабіць незалежную ад Масквы аўтакефальную праваслаўную царкву ў Польшчы.

Наступіў раздзел сярод праваслаўнага духавенства ў Польшчы адносна згоды на аўтакефалію, накінутую дзяржавай. Пасля трагічнай смерці першага мітрапаліта (1923) новым мітрапалітам стаў архіепіскап Валынскі Дыянісій.

13.11.1924 г. праваслаўная царква ў Польшчы атрымала аўтакефалію ад Канстанцінопальскага патрыярхату, не прызнаную Рускай праваслаўнай царквой.

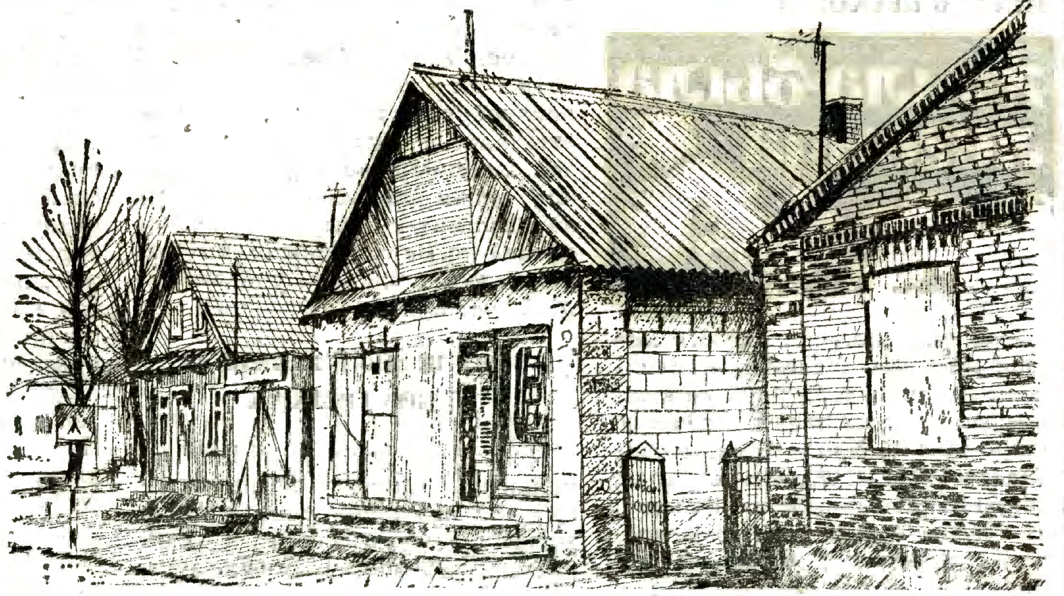
У міжваенны перыяд праваслаўная царква ў Польшчы перажывала цяжкія дні. У 1938 г., для прыкладу, на Холмшчыне і Любліншчыне было закрыта дзвесце праваслаўных цэркваў, праводзілася акцыя, гэтак званая, „рэвіндыкацыя (адбіранне, звяртанне) душ“, пагражаючая ўсеагульнай ліквідацыяй праваслаўя ў Польшчы.

Беластоцкае ваяводства перад апошняй вайной мела 14 паветаў. У кожным былі цэрквы, у якіх людзі хацелі ўваскрэсіць прыходы. Аднак палітыка польскага ўраду была надта неталерантная, і па загаду ваяводскіх улад былі зліквідаваны прыходы ў наступных мясцовасцях: Астралэнка (Вайцехавіцы і Мышынец), Аўгустаў, Бела-Царкоўная. Высока-Мазавецк, Гадышэва, Галынка, Граева, Кольна, Лабна, Лапы, Ломжа (4 царквы), Ліпск, Востраў Мазавецкі, Пакроўск, Прэстунь, Рачкі, Ружанысток — манастыр, Рыгалоўка, Сапоцькін, Сейны, Тэолін — манастыр.

Шчаслівейшай аказалася паўднёва-ўсходняя тэрыторыя ваяводства. Тут

(Працяг на стар. 11)

СВОЙСКІЯ МАЛЮНКІ



Фрагмент вул. Мар'яна Бучка ў Гайнаўцы.
Мал. У. Петрука.

ПАМЯТКА ВАСІЛЯ КУПРЫЯНОВІЧА

Сам ён родам з Кленікаў. У Казлы, што ў Бельскай гміне, трапіў у прымы, лёс свой звязаў з Лідаю. Ужо два гады будзе, як стаў ён тут солтысам. І старшынёю салтысоўскай рады.

Занятак солтыса мала цікавы, тым больш, што ў яго салтысаванні аж дзве мясцовасці: акрамя Казлоў, яшчэ і Райкі.

Я гавару пра Васіля Купрыяновіча.

— Як толькі стаў я солтысам, — кажа ён, — паставіў перад сабою задачу і публічна яе абвясціў: пабуду адну кадэнцыю, але памятку пасля сябе пакіну!

І зараз жа ўзяўся дзейнічаць. Аніводзін солтыс да гэтага не зрабіў столькі на працу цэлых дзесяткаў гадоў, што адзін Купрыяновіч за адну восень і зіму. Дарога з Казлоў у Дубяжын цераз Барок-лес была кепская. Парамантавалі добра, як сабе, а не чужому. Будуецца дарога з Райкоў у Студзіводы. Рукамі райкоўцаў, без анiякай казённай ласкі. Бо ласка бюракратаў на рабым коніку гайсае! Работы па вушы, след дарогі закусціўся засяламі. У калдобінах, вялікіх, вада стаяла да лета; гразі па калодкі калёсаў. Купрыяновіч клікнуў райкоўцаў на сход, сказаў сваю думку, яны выслухалі яго, падтрымалі: дарога патрэбная, будзе яна нам і ўнукам нашым. Напісалі пастанову, так дзеля формы.

— Валіку Семянюку не верылася ва ўдачу. Але ад пачатку ён быў маім памочнікам, — кажа солтыс. — Ёсць такія аптымістычныя песімісты, якія не вераць ва ўдачу, але ўсё зробяць, каб яна збылася, зрабілася рэальнасцю... Калі трэба было, трактара свайго ён не шкадаваў, кідаў пільныя свае работы і пёрся на ім будаваць дарогу. Іншыя таксама, не былі горшымі. Напачатак пачалася вырубка карчоўя. Прыехалі дарожныя спецыялісты, і з гміннай управы прыехалі, Косцік Вязоўскі са сваім памочнікам Іванам. Дапамаглі. Дарога рабілася падобнаю на дарогу. Прыкладалі сваіх рук і ахвоты таксама і іншыя людзі добрай волі, як Васіль Філіманюк, пенсіянер, ваенны інвалід. Гэта па яго ініцыятыве Валік склікаў сход на грамадскі пачын, каб пазавозіць самыя благія мясціны на будучай дарозе. І пазавозілі, дзякуючы чаму змог прыехаць цяжкі самазвал тыпу „Камаз“.

Трэба адзначыць, што вёсачка Райкі (калісьці Рэйпічы) небагатая людзьмі, але затое актыўныя яны.

Дадае Купрыяновіч: на грошы салтысоўскай рады нанялі самазвалы з малочнай фірмы ў Бельску. Тры дні вазілі пясок, а мужчыны раўналі. Не прасілі дапамогі ў Бельскай гміне, бо хутчэй з каменя вады нап'ешся, чымсьці ад гмінікаў помачы прычакаеш! На жаль, сваіх грошай бракавала, заставалася іх на аплату аднаго дня работы самазвала. З Валікам Семенюком пайшоў солтыс Купрыяновіч да Л. Радзіванюка, старшыні Гміннай рады. Гэта быў удалы візіт.

Дарогу робяць. Яе зробяць. Трэба будзе толькі яшчэ раз наняць раўнарку, каб прыдаць дарозе апошні бляск, касметыку.

(вс)

БОЦЬКІ БІЗУНАМІ СЛАВІЛІСЯ

Боцькі, што ў шаснаццаці кіламетрах ад Бельска, каля шашы ў Сямяцічы, маюць сваю даўнюю гісторыю. Заснаваў іх у 1509 годзе беларускі вяльможа Іван Сапега. Тады ўсё Падляшша, аж за Седльцы, знаходзілася ў межах Вялікага княства Літоўскага — дзяржавы беларусаў і літоўцаў. Гарадскія правы мелі Боцькі да 1934 года. А Сапегі страцілі Боцькі ў 1700 годзе, відаць, у сувязі са спробаю адарваць Княства ад Рэчыпаспалітай... Уласнікамі Боцькаў зрабіліся прадажныя Браніцкія, але не надоўга. Потым пераанялі іх русафілы Патоцкія, якія прадалі Боцькі царскаму скарбу ў 1823 годзе.

У Боцьках выраблялі славутыя бізуны, вядомыя ў тадышняй Расіі пад назвай „боцькаўская дысцыпліна“. У легендзе гаворыцца, што гэтымі слыннымі бізунамі прагналі шведаў з Боцькаў, калі тыя прыехалі браць падаткі ў час вядомага „патопу“.

Царква ў Боцьках пабудавана ў 1577 годзе.

А цяпер трохі пра сённяшні дзень: Боцькаўская гміна немалая, больш трыццаці вёсак. Вёскі занепадаюць, моладзі ў іх усё менш, і не дзіва, калі памятаць, што нават багаты гаспадар жыве ўсё яшчэ горш, чымсьці абыякі рабочы ў горадзе. Як пішуць у газетах, сярэдні заробак за працу на гаспадарцы і далей значна меншы за сярэдні заробак у фабрыках. Калі так далей пабудзе, то застанемся без хлеба...

У Боцькаўскай гміне каля шасцісот гектараў аблогаў, і ўсё павялічваецца гэтая бясслаўная статыстыка. І ніхто не хоча браць тыя аблогі ў арэнду, хоць і не трэба плаціць за іх падаткі на працягу дзесяці гадоў. Лепей збыць гаспадарку і паставіць сабе мураваны дом у горадзе ды наступіць там на работу якую.

Гэта відаць і па тым, як маладыя жэняцца. А жаніцца іх тут мала; сярод гаспадароў, то і зусім. Не бачыць перспектыў сабе. Затое памірае надта шмат, бываюць тыдні, калі хаваюць па некалькі нябожчыкаў на тутэйшых могілках. Гэтак жа трагічна маюцца справы і з падпіскаю „Нівы“, хоць нехта выпісвае беларускую „Вясёлку“. У царкву ходзяць адны старыя, а маладыя як бы болей хіляцца да касцёла, у якім цяпер вялікі рух, і таму, пэўна, цікавей там...

Андрэй Гаўрылюк

ЯК МІХАЛКУ АБДУРЫЛІ

Паехаў Міхалка ў Беласток да брата і адразу схацеў купіць сабе там паліто. Пагасцяваў у брата і разам з ім і брататавою пайшоў ён за пакупкамі. Міхалку пашанцавала. Купіў такое паліто, пра якое марыў. Удалося яму набыць нават дэнатуру. У вясковай краме не дастаць дэнатуры, а асмаліць жа курку нечым трэба.

У вагоне, варочаючыся дамоў, Міхалка адчуваў сябе самым шчаслівым чалавекам. Цешыўся, як дзіцяня!

Побач з ім сядзеў старэйшы мужчына. Міхалка не памятае, як гэта здарылася, што яны завялі размоўку. Незнаёмец расказваў Міхалку, чаго ездзіў у Беласток і як удалося яму аформіць справы. Міхалка пахваліўся сваім. А наймацней дэнатураю.

— Будзе жонка мець чым пасмаліць курку, — растлумачыў Міхалка.

— Дайце памяняемся, — запрапанаваў мужчына. — Я дам вам паўлітроўку чыстае гарэлкі, а вы мне дэнатуру.

— Ну што вы?! — здзівіўся Міхалка. — За гарэлку вы далі 1440 злотых, а дэнатура каштуе вельмі мала

— Я не хачу каб вы мне даплачвалі, — казаў мужчына. — Мне надта патрэбны дэнатурат і я заплачу вам, колькі вы скажаце. Думаю, што мае паўлітроўкі вам даволі будзе.

Міхалка падумаў і згадзіўся. „Але і дурня я знайшоў!“ — цешыўся паціху Міхалка. — За марны дэнатурат дастаў паўлітра акуратнае гарэлкі.

А незнаёмец таксама цешыўся. „Знайшоў я добрага дурня. Аддаў мне паўлітра дэнатуры, з якое зраблю я літар гарэлкі!“

Як ён гэта зробіць, не ведаю. Але цяпер людзі шмат што ўмеюць.

Тым часам кожны з іх смяяўся паціху адзін з аднаго.

Аўрора

ПАДСЛУХАНАЯ РАЗМОВА

Стаяў я ў калейцы па мяса (не сабе мяса, бо не маю картак), а за мною двое мужчын, і яны вялі гутарку, як цяжка цяпер на вёсцы знайсці маладому хлопцу жонку, бо дзяўчаты не хочуць у гноі грэбацца і кароў даіць ды свіней карміць. Кажа адзін так: „Вазьміце хаця б нашага Міхася: аддаў я яму гаспадарку, даведзеную да парадку, усе машыны мае і кароў даілкаю доіць, і бядак мучыцца, бо няма ахвотнай дзеўкі выходзіць за яго замуж. Пакуль што я яму дапамагаю, але што будзе далей, калі ўжо не дам рады дапамагаць? Пэўна і ён пакіне гаспадарку".

А другі з мужчынаў кажа так: „Але ж паглядзі ты на нашага Лявона: таксама круціцца, каб дзе жонку знайсці сабе ў памочніцы на гаспадарцы, і ўсё дарма. Знайшоў быў адну дзяўчыну, а тая кажа Лявону: кідай гаспадарку, пераязджай жыць у горад, тады і пайду за цябе. Як ведаеш, прыехала на свята Люська да бацькоў, яна ад малых гадоў вучылася ў Беластоку і пачала працаваць афіцыянткаю. Ёй заробленых грошай не хапала, а бацькі не хацелі дапамагаць, бо не мелі з чаго, то Лявон і падбухторыў яе на замужжа. Хуценька вяселле справілі. Наш Лявон пачаў інакш хадзіць, задаволены, што ў яго нарэшце ёсць жонка. Чаму ж, добра. Акуратная, чысціню любіць, але вось з гатаваннем ежы ёй не ўдаецца, Лявон дапамагае. Пасля вяселля завёў ён яе ў хлеў паказаць, як кароў даіць, і як свіней карміць. Лявон высыпаў з парніка бульбу і таўчэ, і размешвае, і разносіць гэтым свінням. А потым кажа: „Бяры так і ты рабі". Яна ўзялася даіць карову, а папяросу з зубоў не выкінула (я забыўся дадаць, што яна курыць). Не будзе з яе гаспадыні. Больш нікому не хачу гэтага казаць, каб плётак не нарабіць ды калатні ў сям'і. Лявон, як рабіў усё сам, так і робіць. А Люська ўжо з жыватом ходзіць і што ні дзень ездзіць па дахтарах і стогне, што хворая. А я так думаю: што ж гэта будзе пасля, калі яна народзіць? Яшчэ трэба будзе маёй сыновай няньку гадзіць. Ды адкуль жа будзе яе ўзяць?".

Эдвард Шчасновіч

УСЁ, ШТО СЭРЦУ БЛІЗКАЕ

(Працяг са стар. 1)

колькі гадоў ужо Люба Гаўрылюк з'яўляецца зоркай нашай беларускай эстрады.

За гэтыя гады маладая дзяўчына з Трасцянкі пераехала жыць у Беласток, выйшла замуж, выгадавала дзве дачкі і сына, якія таксама спяваюць і граюць на розных інструментах і праславілася не толькі на сцэне, але і сярод знаёмых і суседзяў. Усе вакол Гаўрылюкоў ведаюць, што ніхто так не заспявае на сямейных урачыстасцях, як Люба са сваімі дзяўчатамі. Куды б іх не запрасілі, яны кожнае застолле ператвараюць у канцэрт беларускай песні.

— Я сябе не ўяўляю без спявання, — прызнаецца сёння Люба. — Нават на лавачцы пры блоку мы любім паспяваць.

У маладыя гады запрашалі Любу спяваць у „Курпі зялёныя" і ў клуб ТППР. Але яе цягнулі да сябе беларускія песні.

— Я беларуска, — кажа яна, — і свайго трымаюся.

Песні прынеслі Любе славу, узнагароды, прызнанне. Але мала хто ведае, што ў Любы залатыя рукі. За што ні возьмецца, выканае цудоўна. Колькі сябе памятае, заўсёды вышывала, гафтавала, шыдэлкам выраблялe карункі. Ва ўзорах мела свае ўласныя помыслы, цікавыя выдумкі, вельмі добры мастацкі густ. Шмат навучылася ад маці. Але мама яе Аляксандра Мінько, простая вясковая жанчына, вышываць не займаецца. Любіць ткацтва. Колькі яна за сваё жыццё выткала плахт, посцілак — цяжка сказаць. Вядома толькі, што кожнай са сваіх пяці дачок дала яна ў пасагу па пяць розных плахтаў. Люба з вялікім гонарам паказвае падораныя ёй плахты — ваўняныя і льняныя: зялёная — у ружы, аранжавая — у пеўнікі, фіялетавая — у кветкі-браткі, карычневая — у геаметрычныя ўзоры, а таксама бежавая — у тыповую народную пераборку. Люба ж занялася вышываннем і іншым рукадзеллем. З-пад яе рукі выйшлі прыгожыя абрусы і сурвэткі, падушачкі і дыванікі, сукенкі і блузкі для дзяцей. Да сёння Люба перахоўвае дзіцячы свэтрык з вышытай казкай пра рэпку. Ёсць там і рэпка, і дзедка, і цэлы шнур яго памочнікаў. Такі свэтрык хацела б мець кожнае дзіця.

Першыя беларускія касцюмы пачала Люба рабіць для сябе і свайго калектыву. У зробленых ёю белых вышываных сукенках танцавалі ў 60-ыя гады дзяўчаты з „Лявоніхі". Калі стварыўся калектыў „Каласкі", Люба вышывае ўсім удзельнікам камізэлькі і фартушкі. Ад таго часу знаёмыя добра ведаюць пра ўмелыя Любіны рукі і шукаюць у патрэбе яе дапамогі. 20 беларускіх блузак вышыла яна для душпастырскага маладзёжнага хору, ды яшчэ, мабыць, з дзесяць, на просьбы знаёмых.

Цяпер беласточкі хор, які працуе пад кіраўніцтвам Сцяпана Копы, рыхтуе сабе новыя касцюмы. Жанчыны ўзяліся самі зрабіць сабе вельмі багата вышытыя блузкі, фартушкі і апаскі на галовы, а мужчынам — кашулі і світкі. Вышываюць усе, хто ўмее, для сябе і для сяброў. Кіруе ўсёй велізарнай гэтай працай Люба. Сама ўзяла сабе найбольш складаную работу — фартушкі. Яны зверху донізу вышываны чырвоным і сінім крыжыкам у геаметрычныя ўзоры ды яшчэ аздоблены багатымі карункамі. Маем надзею, што хутка гледачы змогуць пабачыць новыя касцюмы „Каласкоў", а пакуль што — першы экземпляр народных убораў „Каласкоў" паглядзі на першай старонцы „Нівы". Касцюмы будуць цудоўныя, каб толькі жанчыны мелі як найменш клопатаў з матэрыяламі ды хапіла цярплівасці і вытрымкі. Жадаем ім поспехаў і чакаем на сцэне.

Яніна Чэрнякевіч
Фота аўтара



Люба Гаўрылюк паказвае фартух з касцюма „Каласкоў" ды розныя іншыя вышытыя ёю рэчы.



(Працяг са стар. 1)

размыліць адным лаканічным, ды па-рознаму зразумелым сказам, і вымагае грунтоўнага высвятлення.

Яўген Вапа ў сваім артыкуле ставіць канкрэтнае пытанне (а не абвінавачванне) і ён — малады хлапец, ды яго равеснікі маюць маральнае права дабівацца той праўды, якая непакоіць іх пачуцці і прагу ведаў. Для іх гэта гістарычныя падзеі, што павінны мець толькі адзін аб'ектыўны сэнс.

На наш погляд адназначным высвятленнем справы было б апублікаванне ліста, скіраванага да Міністра асветы з 1971 года (хай сабе і з каментарыем) на старонках „Нівы".

Праўленне Варшаўскага аддзела БГКТ

Ад рэдакцыі: Ніжэй друкуем поўны тэкст гэтага пісьма.

Białystok, dnia 28.10.1971 r.

Obywatel Minister
Oświaty i Szkolnictwa Wyższego
Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej
W a r s z a w a
Al. I Armii Wojska Polskiego

Dotyczy: Nauczania języka białoruskiego.

We wschodnich powiatach województwa białostockiego: białostocki, bielski, dąbrowski, hajnowski, siemiatycki, sokólski oraz m. Białystok w poważnej części lub prawie w całości zamieszkuje białoruska mniejszość narodowa w ilości ponad 200 tysięcy osób.

Dzięki stworzeniu odpowiednich warunków przez władze polityczne i administracyjne PRL, na terenach tych, w roku szkolnym 1970/71 pobierało ponad 11 tysięcy dzieci i młodzieży naukę języka białoruskiego w 163 szkołach podstawowych i w 3 liceach ogólnokształcących.

Obecnie na terenie województwa białostockiego mamy szkoły podstawowe z białoruskim językiem nauczania i szkoły podstawowe z dodatkową nauką języka białoruskiego.

Wskutek zachodzących procesów kulturalno-cywilizacyjnych oraz chęci stworzenia dzieciom uczącym się w szkołach z wykładowym językiem białoruskim lepszych warunków startu do szkół średnich i wyższych od kilku lat w szkołach tych faktycznie nie prowadzi się wszystkich zajęć w języku ojczystym. W porównaniu do szkół z dodatkową nauką języka białoruskiego, szkoły te mają jedynie zwiększoną ilość godzin nauki języka ojczystego (6 godzin tygodniowo).

Zarząd Główny BTSK uważa, że nie zachodzi potrzeba formalnego utrzymywania stanu, który już nie istnieje i proponuje potraktowanie wszystkich szkół, w których naucza się język białoruski jako szkół z dodatkową nauką języka ojczystego z podniesieniem liczby godzin nauczania tego języka do 4 godzin tygodniowo.

Obowiązujący obecnie program nauczania języka białoruskiego nie odpowiada potrzebom dnia dzisiejszego, zdaniem nauczycieli jest przeładowany i przestarzały.

W związku z tym wydaje się celowe dokonanie przez władze oświatowe nowelizacji programu nauczania języka białoruskiego.

Zarządzenie Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego z dnia 23 grudnia 1966 r. ustalające tematy uzupeł-

(Працяг на стар. 6)



(Працяг са стар. 5)

niające z zakresu historii ojczystej w 8-klasowych szkołach, w których występuje nauczanie języka białoruskiego sprzyja poznawaniu związków postępowych tradycji narodu polskiego i białoruskiego w walce o sprawiedliwość społeczną i narodową.

Prezydium ZG BTSK pragnie poinformować Towarzysza Ministra, że zarządzenie to nie jest realizowane we wszystkich szkołach z uwagi na brak podręczników do nauczania tych tematów.

Biorąc pod uwagę potrzebę wszczepienia dzieciom przyjaźni i wspólnego działania ludności polskiej i białoruskiej ponownie zgłaszamy wniosek o możliwie rychłe wydanie przez władze oświatowe takiego podręcznika. Informujemy, że ZG BTSK jest w stanie wskazać zespół autorów mogących przystąpić do opracowania tego podręcznika.

II.

Z informacji KOSB wynika, że zaopatrzenie bibliotek szkolnych w niezbędną lekturę, przewidzianą programem nauczania języka białoruskiego zabezpiecza średnio tylko 15% potrzeb. Np. w powiecie hajnowskim ilość książek w języku białoruskim w tych bibliotekach na 1 ucznia wynosi 1,6 volumina. Nauczyciele sygnalizują, że księgozbiory w języku białoruskim są w większości zdeaktualizowane (np. pochodzą z lat 50) i nie odpowiadają potrzebom dnia dzisiejszego.

Prezydium ZG BTSK nadal uważa, że wydawanie w kraju tego rodzaju lektur nie byłoby ekonomiczne i aby nie obciążać dodatkowo bazy poligraficznej proponuje zrealizować decyzję z 1969 r. dot. wyjazdu przedstawicieli władz oświatowych do BSRR celem orientacji i zakupu dla potrzeb nauki j. białoruskiego stosownych lektur i pomocy naukowych.

Z dokładnych badań Okręgowego Ośrodka Metodycznego KOSB wynika, **że na 213 nauczycieli języka białoruskiego w szkołach podstawowych: 49 osób posiada przygotowanie w zakresie filologii białoruskiej na poziomie ZSN, 73 osoby w zakresie liceum pedagogicznego z j. białoruskim i 46 osób w zakresie liceum ogólnokształcącego z j. białoruskim, 42 osoby naucza tego języka bez żadnego przygotowania.**

Spośród 213 nauczycieli — 55 osób deklaruje chęć podjęcia studiów zaocznych w zakresie filologii białoruskiej na WSN.

Brak możliwości podnoszenia kwalifikacji przez nauczycieli języka białoruskiego na poziomie studiów wyższych powoduje, że wielu absolwentów filologii białoruskiej, ZSN, liceum pedagogicznego i liceów ogólnokształcących zatrudnionych obecnie w zawodzie nauczycielskim, podejmuje dalsze studia na innych kierunkach, rezygnując z nauki tego przedmiotu w szkole, co znacznie pogłębia deficyt nauczycieli j. białoruskiego.

Ponadto wraz z ogólnym wzrostem poziomu oświaty i kultury wzrasta również zapotrzebowanie środowiska na kadry ze znajomością języka ojczystego na poziomie studiów wyższych w placówkach kulturalno-oświatowych, organizacjach społecznych i politycznych.

Biorąc powyższe pod uwagę Prezydium ZG BTSK prosi Towarzysza Ministra o ponowne rozpatrzenie przedłożonych w ubiegłym okresie wniosków w tej sprawie i sposobowanie:

— utworzenia przy Wydziale Humanistycznym WSN w Białymstoku studium stacjonarnego o kierunku przygotowującym nauczycieli j. białoruskiego z dodatkową specjalnością: nauczanie początkowe lub filologia rosyjska — zapewniającego systematyczny dopływ nauczycieli j. białoruskiego do szkół,

— utworzenia przy Studium Zaocznym WSN w Białymstoku kierunku filologii białoruskiej (dla absolwentów filologii białoruskiej SN, klas biało-

(Працяг на стар. 7)

ЖЫВЕ, ПАКУЛЬ СПЯВАЕ

Калектыў жыве, пакуль спявае, пакуль канцэртуе, — сказаў неяк пры нагодзе Пятро Скепка, заснавальнік і кіраўнік слаўнага ўжо на Беласточчыне, ды і не толькі, калектыву „Дубіны".

Наколькі інтэнсіўна жыве гэты калектыў, сведчыць хоць бы каляндар праведзеных канцэртаў за апошнія два месяцы (ад паловы красавіка да паловы чэрвеня):

23 красавіка — два канцэрты ў Бельскім доме культуры. Пры поўных залах.

28 красавіка — канцэрт для вучняў Бельскага беларускага ліцэя па просьбе дырэктара Аляксея Карпюка.

30 красавіка — тры канцэрты ў Гарадку. Тры разы поўная зала.

1 мая — канцэрт у Нарве.

14 мая — тры канцэрты ў Міхалове (ужо трэці раз так па тры, ды поўных залах).

26 мая — вялікі канцэрт у Сямяціцкім амфітэатры, які за ўсю сваю гісторыю існавання не бачыў столькі публікі. Так сказаў сам мясцовы арганізатар канцэрта.

5 чэрвеня — канцэрты ў Пашкоўшчыне і ў Бельску.

12 чэрвеня — тры канцэрты ў Беластоку. Тройчы пры поўнай зале ў Беластоцкай філармоніі, а паслухаць „Дубіны" хацела значна больш людзей, ды білеты былі распроданы месяц наперад, а сам продаж працягваўся толькі тры дні. А гэта ж ужо не першыя канцэрты „Дубіноў" у Беластоку! Апрача конкурсаў, да гэтага часу іх было чатыры.

На гэтым канчаецца каляндар не таму, што „Дубіны" перасталі выступаць, а толькі таму, што гэты матэрыял аддаваўся ў друк адразу пасля беластоцкіх канцэртаў.

Колькі сілы, вытрымкі і ахвоты спяваць трэба мець, каб так па некалькі разоў у тыдзень выязджаць у аддаленыя ад Гай-



„Дубіны" на раённым аглядзе „Беларуская песня-86" у Гайнаўцы.
Фота з архіву.

ЗМАГАРЫ ЗА РОДНАЕ

(Працяг са стар. 1)

ліся людзі, якія ўмеюць зліць гэтыя кропелькі ў адно рэчышча, якое можна назваць **нацыянальнай адраджэнскай плынню.**

Можа гадоў сем таму назад, а можа яшчэ і крыху раней, менавіта ў Мінску з'явіўся гэтакі нефармальны студэнцкі гуртсупольна, якая называлася **„Майстроўня"**. Кіраваў гэтай суполкай Вінцук Вячорка. Цяпер ён працуе ў Мінску, у Педагагічным інстытуце. Тады ён быў яшчэ студэнтам. Вельмі ж свядомы сваёй нацыянальнай прыналежнасці, вельмі ж моцны хлопец, які ўмеў пацягнуць за сабою іншых сяброў. Пачаткі іх патрыятычнай дзейнасці, вядома, былі скромныя. Найперш яны вывучалі беларускія народныя песні, наладжвалі калядкі, гуканне вясны, узнаўлялі валачобныя абрады, прыпаміналі дзяды ды іншыя забытыя звычаі беларускага люду. Найбольш прыгожа праходзіла ў іх Купалле. Найперш напалавіну канспіратыўна, недзе па прыватных кватэрах ці маладзёжных клубах, затым ужо больш камерна, напрыклад, у закрытым дворыку Саюза пісьменнікаў БССР. Пасля поспех іх асмеліў, і яны выйшлі да помніка Янку Купалу ў сталічным Мінску.

Гэта было штосьці новае, дагэтуль веданае толькі спецыялістам па гісторыі этнаграфіі. І гэтыя маладыя людзі, чыстакроўныя аматары, па-мастацку патрапілі народным відовішчам надаць заманлівую нацыянальную і патрыятычную афарбоўку. Людзі глядзелі і слухалі, а вочы і душы іх адкрываліся на тое, што ў нас ёсць свая уласная, чыста нацыянальная, самабытная культура, што мы не вымушаны ісці на культурным павадку таго ці іншага суседа...

Мінская „Майстроўня" ўрэшце рашылася паехаць „у народ". Наладжвалі яны свае народныя гульні ў старажытным Заслаўі, прымалі ўдзел у Коласаўскіх святкаваннях...

— Дазвольце, Данута Янаўна, што перапыню на хвіліну ваш цікавы расказ. Хачу падзяліцца сваімі ўражаннямі з пабыўк на Віцебшчыне ўлетку 1986 года. У многіх раёнах, асабліва ўздоўж ракі Заходняя Дзвіна, моладзь наладжвала там святкаванне Купалля. Гэта доказ таму, што зерне, пасеянае мінчанамі, згуртаванымі ў „Майстроўні", трапіла ў спрыяльную глебу, што было яно пажадана...

— Я раздзяляю вашы назіранні, — прадоўжыла Данута Янаўна. — Хаця, шчыра трэба адзначыць, што гэтыя масавыя Купаллі не заўжды маюць глыбокі народны беларускі змест. Здараецца і так, што беларуская мова прападае ў натоўпе моднага ў нас зараз білінгвізму, значыць, двухмоўя. Таму бліжэйшыя мне па сэрцу святы паэзіі, якія неяк стыхійна недзе ў 1983 годзе якраз тыя ж гуртоўцы з мінскай „Майстроўні" пачалі наладжваць у **Ракуцёўшчыне**, што на Маладзечыне, дзе два месяцы праводзіў Максім Багдановіч, дзе ён упершыню пачуў жывую беларускую гаворку і дзе вучыўся ён беларускай мове не па кніжках, але ад народа.

Нічога новага хлопцы з „Майстроўні" на гэты раз не прыдумалі. Святы паэзіі, як форма ўшанавання вядомых нацыянальных песняроў, праводзіліся ў Беларусі ўжо і раней. Праводзіліся, так сказаць, „па плану", або на рэспубліканскім, або на абласным ці мясцовым узроўні, у залежнасці ад значэння, якое прыдавалася гэтаму святкаванню. У адпаведнасці да гэтага прымалі ў ім удзел афіцыйныя персоны рэспубліканскага, абласнога ці мясцовага значэння. Значыць, клеймаваўся штамп, цвіла афіцыяльшчына, мучыла нуда, гінула самая сутнасць гэтага святкавання. Важна станавілася тое, хто ў ім удзельнічае, а не дзеля чаго ўдзельнічае. Моладзь святам паэзіі прыдала крыху жыватворнай стыхійнасці. Ніхто нікога не запрашаў, не паведамляў, а проста-запраста, хто любіў паэзію вялікага Максіма, той і ехаў у колішні фальварак Ракуцёўшчына, а там — хто меў ахвоту, той і выступаў з вершамі Багдановіча або чытаў і свае ўласныя творы, часта такія, якія тады яшчэ ў друк не прайшлі б. У 1985 годзе, для прыкладу, там жа ў Ракуцёўшчыне пачула я ўпершыню Сяргея Сокалава-Воюша, — нашага беларускага барда, які зрабіў на мяне вельмі ж моцнае ўражанне. Яго можна было б назваць такім нашым нацыянальным Уладзімірам Высоцкім. У Ракуцёўшчыну прыязджалі таксама маладыя прыхільнікі несмяротнага таленту Максіма Багдановіча і з Вільні, і з іншых рэспублік ды мясцін нашага вялікага краю. Гэта студэнты і вучні, гэта працоўная

наўкі мясцовасці і спяваць па некалькі гадзін запар! У калектыве ўсе ж аматары — студэнты, вучні, працаўнікі розных установ і фабрык. Але яны жывуць песняй, цешацца тым, што могуць людзям прыносіць радасць, што іх хочуць слухаць.

Не абмінаюць калектыў і нашыя супольныя будзённыя клопаты.

Калектыў і па сённяшні дзень не мае ўласных інструментаў. Канцэртуюць на пазычаных. Калі толькі канцэрт у Бельску, дырэктар БДК Сяргей Лукашук заўсёды дае свае інструменты, а калі ў іншых мясцовасцях — выручае гайнаўскі міліцыйны клуб, па-сяброўску. Цяпер ваяводскія ўлады прызналі калектыву на інструменты 1,5 мільёна злотых, але дзе ж іх купіць?

Калектыву вельмі патрэбны добры харэограф, вопытны канферансье, яшчэ не зроблены беларускія касцюмы, якія рыхтуе, не дачакаўшыся іншай дапамогі, сам калектыў, а дакладней, уборы вышываюцца рукамі мамаў музыкантаў і спевакоў.

Вялікі клопат амаль заўсёды бывае з транспартам. Напрыклад, перад апошнімі беластоцкімі канцэртамі ў апошнюю хвіліну аказалася, што калектыў не мае чым прыехаць у Беласток. А інструменты ж на плячах не панясеш! У апошні момант выручыла беластоцкае МПК, прыслаўшы гарадскі аўтобус.

Часта не зусім выходзяць розныя арганізацыйныя справы. Здараецца, што тэрміны канцэртаў дакладна не ўзгадняюцца. І тады прыйшоўшы на фэстын ці канцэрт чакае непрыемная неспадзеўка — „Дубіны“ не прыехалі. Так было з апошнім фэстынам у Гайнаўцы, 12 чэрвеня, калі „Дубіны“ мелі на той жа дзень два месяцы назад вызначаныя тры канцэрты ў Беластоку.

А для поўнага энергіі кіраўніка калектыву Пятра Скепкі гэта ўсё зусім непатрэбныя клопаты. Хапіла б добра дагаварыцца. Бо выступаць усе члены калектыву ніколі не адмаўляліся.

На ўсіх сваіх канцэртах калектыў прапагандуе шляхецкую ідэю пабудовы Беларускага музея ў Гайнаўцы, прадаючы „цаглінкі“ і ўплачваючы зароблены на канцэртах грошы на фонд пабудовы музея. Яшчэ да красавіцка-майскіх канцэртаў калектыў перадаў на гэты фонд больш 50 тысяч злотых. Цяпер ужо іх складчыны, напэўна, значна павялічыліся. А колькі хлопцы і дзяўчаты з калектыву прадалі „цаглінак“, ведае, пэўна, добра Камітэт пабудовы музея. Расчуленыя сардэчнай беларускай песняй, добрым, задзёрным ці лірычным да слёз выкананнем, людзі не шкадуюць зробленых цяжкай працай грошай для дабра беларускай справы. І хвала ім за гэта. І людзям, слухачам, і песнярам-патрыётам — калектыву „Дубіны“!

Яніна Чэрнякевіч

НОВЫ КІНАФІЛЬМ ПТАШУКА

„Знак бяды“ чарговая кінакарціна вядомага і ў Польшчы беларускага кінарэжысёра Міхала Пташука. Раней дэманстраваліся ў нас два яго фільмы: „Віця, Маша і марская пяхота“ і „Вазьму тваю боль“. „Знак бяды“ (польскі загаловак „Znak nieszczęścia“ пастаўлены на кінастудыі „Беларусьфільм“ у 1986 г. паводле аднайменнай аповесці Васіля Быкава Падзеі адбываюцца восенню 1941 г. Фільм расказвае аб трагічным лёсе яго герояў Сцепаніды і Петрака Багаткаў у час нямецкай акупацыі. Кінакарціна зprofile зната з вялікай пашанай да аповесці Быкава, хаця, як сцвярджаюць крытыкі, творцам не поўнасцю ўдалося аддаць усе яе прадпасылкі. Але гэтага не можна лічыць сур'ёзным закідам. Наогул проза В. Быкава даволі цяжкая для перакладу на мову кіно. Яна складаная, паліфанічная ў адлюстроўванні самых глыбінных плыняў народнага жыцця. Усё ж такі яна прываблівае кінематаграфістаў. Кінакарціну „Знак бяды“ рэжысёр М. Пташук палічыў сваім найважнейшым дагэтуляшнім творчым дасягненнем.

Сцэнарый напісалі Яўген Грыгор'еў і Аскар Нікіч. Галоўным аператарам была Таццяна Логінава. Аўтар музыкі Алег Янчанка. Петрака і Сцепаніду ўвасаблялі (вельмі пераканаўча) на экране акцёр Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага тэатра імя Я. Купалы Генадзь Гарбук і заслужаная артыстка РСФСР Ніна Русланава. Пра Н. Русланаву вядомы крытык Р. Юрэн'еў у „Савецкай культуры“ напісаў: „У ролі Сцепаніды (...) дасягнула вяршыні майстэрства“.

Фільм М. Пташука варта паглядзець.

Пятро Байко

моладзь, маладыя інтэлігенты. Усе яны прыгожа размаўлялі па-беларуску і ганарыліся сваёй нацыянальнай прыналежнасцю. Душа маладзела ад прабывання і суадносін з імі.

„Адным словам, — падумаў я, — былі гэта тыя першыя зярняткі самароднага і сапраўднага зруху, які вырастаў з назойлівай тугі за сваім, за родным...“

— Жыццё на месцы ніколі не стаіць, — прадаўжала Данута Янаўна. — Удзельнікі мінскага гурту „Майстроўня“ пакончалі свае факультэты і згодна з планавай, як у нас кажуць, размяркоўкай кадраў, разбрыліся па розных мясцінах рэспублікі і краіны. Былі гэта, аднак, ужо людзі, якія не маглі абыйсціся без удзелу ў гэтакім руху. Яны і павезлі з сабою ідэі нацыянальнага адраджэння Беларусі.

У сталіцы, у Мінску, таксама адраджэнская праца не заглохла. „Майстроўню“ неўзабаве падмяніла новая суполка — „Талака“, якая прапагандуе цікавую ідэю. Яе выяўляе наступны лозунг: „Лепей сто талок, чым адна тысячная талака“. Згодна з гэтым лозунгам, больш ініцыятыўныя „талакоўцы“, лідары, так сказаць, гэтага адраджэнскага руху, пачалі ўтвараць асобныя гурты, іншыя „талокі“. Адны з іх займаюцца, скажам, рок-музыкай, як мінскі клуб „Няміга“, якім кіруе Віктар Мартыненка, другія свае зацікаўленні накіравалі ў бок экалогіі, як гурт, якім кіруе Алесь Гуркоў. Паявілася таксама многа іншых талок і клубаў. Ёсць, для прыкладу, клуб, члены якога цікавяцца гаворкай, этнаграфіяй і культурай Палесся...

Коратка кажучы, першапачатковыя імкненні абмежаванага гурту патрыятычна настроенай моладзі хутка пачалі пераўтварацца ў болей масавы нефармальны патрыятычны рух. І аб гэтым, карыстаючыся нагодай, пагутарым мы з Данутай Бічэль-Загнетавай наступным разам. Бо ёсць жа ў беларускім народзе яшчэ і такія людзі, якія гатовы паўтарыць за Максімам Багдановічам (з верша „Пагоня“):

Маці родная, Маці — Краіна!
Не ўцішыцца гэтакі боль...
Ты прабач, Ты прымі свайго сына,
За Цябе яму ўмерці дазволь!..

Запісваў і фатаграфаваў
Віктар Рудчык



Данута Бічэль-Загнетава выступае на фэсце ў Пашкоўшчыне. Чэрвень, 1988 г.



(Працяг са стар. 6)

ruskich liceum pedagogicznego i absolwentów liceów ogólnokształcących z białoruskim językiem nauczania),

— utworzenia na Uniwersytecie Warszawskim przy Katedrze Filologii Białoruskiej studium zaocznego, pozwalającego absolwentom WSN na zdobywanie pełnego wyższego wykształcenia z tytułem magistra filologii białoruskiej.

IV.

Ministerstwo Oświaty i Szkolnictwa Wyższego dnia 22 lutego 1971 r. wydało Zarządzenie Nr. SO Nar.-014/1/1/71 w sprawie nauki języka białoruskiego w szkołach. Pismo to, które dotarło do wszystkich inspektoratów oświaty i szkół na interwencję ZG BTSK, zostało przeredagowane i wydane w nowej wersji 3 kwietnia 1972 r. Nr. SO Nar.-014/2/71.

Jednak i to ostatnie nie odpowiada tworzeniu sprzyjającej atmosfery w środowisku białoruskiej mniejszości narodowej w Polsce do nauczania języka białoruskiego w szkołach.

Pismo to bowiem nakłada na kierowników szkół obowiązek przeprowadzania co roku zapisu dzieci na naukę języka ojczystego w białoruskim środowisku. Jest to zasada poraz pierwszy wprowadzona w bieżącym roku w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Wywołuje to niepotrzebne komentarze, domysły i pewną nieufność wśród rodziców narodowości białoruskiej przeważnie chodzi tu o środowisko wiejskie, u którego wszelkie formy pisemnego załatwiania spraw budzą psychologiczne opory z uwagi na pewną jego mentalność i niski poziom wykształcenia.

W tych powiatach, w których naucza się język białoruski narodowość ta mieszka w środowiskach zwartych i na codzień posługuje się językiem białoruskim.

Przedmiot, z którego dziecko może co roku dowolnie rezygnować lub przystępować do jego nauczania jest niepoważnie traktowany przez młodzież i nie sprzyja wychowaniu jej w duchu rzetelnej, systematycznej i do końca doprowadzonej pracy dydaktyczno-wychowawczej. Takie traktowanie przedmiotu przez przepisy nie stwarza właściwego klimatu do pracy przez nauczycieli j. białoruskiego nad swoim warsztatem.

Atmosfera, jaka wytworzyła się w środowisku białoruskiej mniejszości narodowej, po wprowadzeniu tego zarządzenia, niepokoi rodziców, działaczy i aktyw BTSK oraz nauczycieli języka białoruskiego.

O ile w roku szkolnym 1970/71, w wyniku naturalnych zmian demograficznych, zaprzestano nauczania języka białoruskiego w 1 szkole, to w roku 1971/72 w 16 szkołach, w których 447 uczniów przestało pobierać naukę języka ojczystego.

Jesteśmy w pełni przekonani, że nie jest intencją Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego ograniczanie pobierania nauki w zakresie języka ojczystego przez dzieci i młodzież białoruskiej mniejszości narodowej w Polsce. Wierzymy, że sprawa ta zostanie uregulowana na zasadach, które przyczynią się do udoskonalenia organizacji nauczania języka białoruskiego i zapewnią pełniejszą realizację właściwego procesu wychowawczego oraz kultywowania swojej kultury narodowej, obyczajów, poznawania przeszłości, historyczno-kulturowych związków polsko-białoruskich, pogłębianiu wiadomości z zakresu rodzimego folkloru i sztuki przy czynnym zaangażowaniu szkoły w realizacji tego programu w środowisku.

Prezydium ZG BTSK proponuje przyjęcie następujących zasad i trybu postępowania:

— uważamy, że danie rodzicom prawa swobodnego decydowania o posyłaniu dzieci na naukę języka ojczystego jest zasadą słowną i tak rozumiemy

(Працяг на стар. 8)

САРДЭЧНЫЯ ТАЙНЫ

Дарагое Сэрцайка! Я студэнт пятага курса. Мне зараз 25 гадоў. Праз некалькі месяцаў канчаю сваю вучобу. Ведаю ўжо, што атрымаю працу па сваёй прафесіі. Клапатлівыя бацькі забяспечылі мне кватэру. Вучыўся я крыху даўжэй, чым трэба (7 гадоў), але ўчыніў гэта свядома, каб зрабіць сабе даўжэйшай сваю маладосць. І не шкадую. Вышумеўся, выгуляўся, пабачыў нат крыху свету. Але цяпер адчуваю ўжо сябе змучаным і таму, думаю, што трэба пачаць нармальнае спакойнае жыццё, у якім дом і сям'я адыгрываюць так вялікую ролю! Маю я, Сэрцайка, сваю дзяўчыну, якую, як мне здаецца, кахаю. Яна на тры гады маладзейшая за мяне, таксама студэнтка, хаця вучыцца ў другім горадзе. Яна прыгожая, вясёлая, а што найважнейшае, добра мяне разумее ў многіх справах. Ну і вырашыў я, што будзе яна маёй жонкай.

Яе адносіны да мяне даверлівыя і здаецца мне, што яна таксама не мае нічога супраць таго, каб апынуліся мы перад алтаром, хаця адкрыта мы адзін другому яшчэ гэтага не сказалі. Усё выглядала б цудоўна, каб не тое, што я ўсё больш сумняваюся ў магчымасці нашага шчаслівага сямейнага жыцця ў будучыні.

Палавыя зносіны наладзіліся ў нас даволі хутка (абое мы прыхільнікі калі не сексуальнай рэвалюцыі, дык прынамсі хуткага прагрэсу ў сферы эратычных сувязей). Аднак нашы кантакты не былі частымі з увагі перш за ўсё на „тэхнічныя" цяжкасці. Да сваёй Эвы ездзіў я не часцей, чым раз на два тыдні, ды не заўсёды меў час, каб заставацца больш чым дзень. Зрэшты, Эва жыла ў інтэрнаце, а яе сяброўкі з пакоя не заўсёды ехалі на суботу дахаты. А паколькі сітуацыя, калі гадзіну ўслухоўваешся, ці сяброўка ўжо заснула, каб потым раптам пачуць яе ціхенькае хіхіканне, не вельмі мне адпавядала, таму і „шалёныя" ночы здараліся даволі рэдка. Ад восені сітуацыя змянілася. Эва жыве ў двухасабовым пакоі, а яе сяброўка мае мужа і дзіцё (якое пры бацьках) і яна часта едзе іх наведваць. Звычайна ад'язджае ў пятніцу пасля абеда, а вяртаецца толькі ў панядзелак. І хаця ў міжчасе білеты на цягнік сталі даражэйшымі амаль што ўдвая, я не ішоў за голасам розуму, пачаў ездзіць да Эвы кожную пятніцу і заставаўся аж да панядзелка. Нават кнігі з сабою вазіў, каб рыхтавацца да экзаменаў. Бяда пачалася недзе пасля двух месяцаў такога жыцця. Тады, менавіта, я пачаў заўважаць, што паколькі ў першую ноч усё ідзе больш-менш нармальна, дык у другую мае магчымасці намнога больш сціплыя, а на трэцюю проста тыя справы амаль зусім мяне не цікавяць. Аднак тыдзень „посту" хапаў, каб набрацца сіл і ў наступную пятніцу я быў зноў, як той выпушчаны з запаведніка на волю зубр.

Зусім наадварот было з Эваю. Яна ў пятніцу, даволі халодная і быццам бы нясмелая, з цягам часу разгаралася ўсё больш. Каб не расчараваць дзяўчыну, я пачаў дзейнічаць з уяўленнем і гэта, на маё здзіўленне, вельмі мне дапамагло. Практычна выглядае гэта так: трымаю ў абняццях Эву, а перад маімі вачыма (зачыненымі) Гражына Шапалоўская, жонка майго сябра або настаўніца з пачатковай, якую мы падглядалі на ўроках пры дапамозе люстэрка. Часта прыводжу сабе на памяць фрагменты фільмаў „порна", якія ўдалося мне агледзець будучы за мяжой.

І тут, думаю, адкрыў я ўсю таямніцу. Мае клопаты не маюць нічога супольнага з імпатэнцыяй, на якую наракае ў апошні час маладое пакаленне. Наадварот, яны выкліканы малой разнастайнасцю. Я, як асоба актыўная, патрабую частых змен.

Сэрцайка, парай, ці маючы такі характар, магу жаніцца з Эвай! Я кахаю яе і думаю, што было б не ўпарадку, цалаваўшы яе, думаць пра нейкую другую. А цяжка ж прадбачыць, як пойдзе ўсё далей, у выпадку рэгулярнага сексуальнага жыцця... Сэрцайка, я заўважыў, што да праблем студэнтаў ставішся ты не вельмі сур'ёзна, але мая справа зусім асаблівая. Спадзяюся, Сэрцайка, на твой вопыт і канчаю, як заўсёды: што рабіць?!

Толік

Толічак! Маючы такі характар ты не павінен жаніцца наогул. У нас жа, ведаеш, прымітывізм: адна жонка і не больш. Во каб ты шэйхам якім арабскім быў, тады іншая справа — у іх жа жонак многа можна мець! Вось ідзеш сабе кожную ноч да іншай — і не трэба галаву сабе ламаць уяўленнямі нейкімі.

Сэрцайка

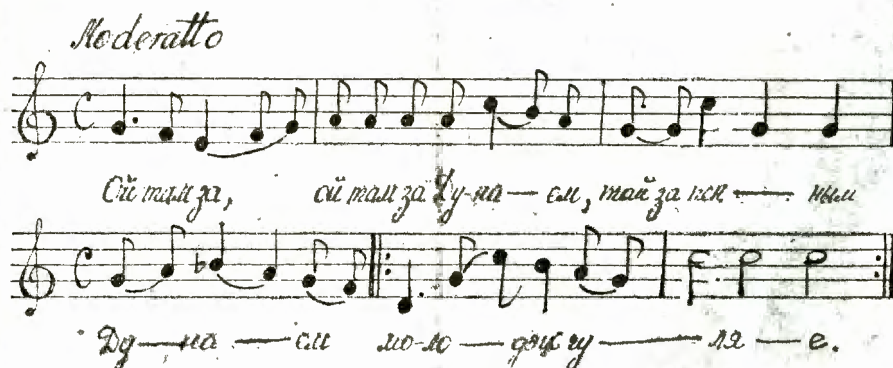
ФАЛЬКЛОР

ШЧЭ Й РАЗ ПОДІВЛЮСЯ

(казацкая)

Ой там за, ой там за Дунаем,
тай за пекным Дунаем
молодэць гуляе, молодэць гуляе,
молодэць, молодэць гуляе,
тай молодчык гуляе
і крычыт-гукае, вон крычыт-гукае:
— Подай пэ, подай пэрэвозу
та й подай пэрэвозу —
я й пэрэвэзуся, я й пэрэвэзуся:
на тую, на тую Украіну,
тай на тую Украіну
шчэй раз подівлюся, шчэ й раз подівлюся.
Нэ так, нэ так, нэ так на Украіну,
тай нэ так на Украіну,
як на ту дівчыну, як на ту дівчыну.

Ад Кацярыны (1912 года нараджэння) і Івана (1906 года нараджэння) Ільяшукоў з в. Курашава, гм. Чыжы, запісаў 27 лістапада 1987 г. М. Гайдук, мелодыю расшыфраваў Я. Бондар.



З ЛІТОЎСКАЙ КУХНІ

СЕЛЯДЗЕЦ ПА-СЯЛЯНСКУ

На 4 салоныя селядцы трэба ўзяць 3 морквы, 3 вялікія цыбуліны, 4 лыжкі алею, 6 дэкаў сушаных грыбоў, соль, перац, 2 лыжкі маянэзу.

Селядцы вымачыць, абабраць і выняць косці. Атрыманае філе перарэзаць уздоўж і кожную палавінку скруціць, як ральмопсы.

Сушаныя грыбы памыць у цёплай вадзе, варыць, пакуль не стануць мяккія, нарэзаць саломкай. Памытую і абабраную морквy сцерці на гароднінай тарцы. Цыбулю абабраць, нарэзаць скрылёчкамі. Сцертую морквy, нарэзаную цыбулю і грыбы падсмажыць на алеі, дадаючы пару лыжак адвару з грыбоў, а таксама соль і перац, пасля чаго тушыць на малым агні мінут 5-7.

Селядцы палажыць на талерку і заліць грыбной масай. Можна да яго дадаць яшчэ маянез.

„АРЭШКІ" З СЕЛЯДЦА

На 2 салоныя селядцы трэба ўзяць 10 невялікіх бульбін, зваранных у лупінах, 2 морквы, 1 цыбулю, 1 яблык, 1 лыжку кмену, паўшклянкі маянезу, перац, соль.

Селядцы абабраць, выняць костачкі, дробна пасячы ці прапусціць праз мясарубку. Дзве вараныя бульбіны абабраць, моркву і яблык памыць, абабраць і ўсё сцерці на гароднінай тарцы. Дадаць селядцы, дробна пасечаную цыбулю, а таксама перац і соль па смаку.

Восем бульбін абабраць, выразаць іх сярэдзіну, класці туды фарш з селядца і гароднін. Заліць маянезам і пасыпаць кменам.

Падаваць на стол бульбу, упрыгожаную агуркамі ці яблыкамі.

„ЛІТОЎСКІЯ ЯЙКІ" (З СЫРА І СЕЛЯДЦА)

На 1 вялікі селядзец трэба ўзяць паўкілаграма белага тлустага сыра, 3-4 лыжкі тлустай смятаны, 3-4 лыжкі масла ці алею, 1 лыжку дробна пасечанай зялёнай пятрушкі, маянез. Да гэтага — памідоры.

Добра вымачаны селядзец абабраць, выняць костачкі, дробна пасячы, перамяшаць з сырам (крыху сыру пакідаем для пасыпання) са смятанай і маслам. З так падрыхтаванай масы пры дапамозе двух чайных лыжачак рабіць шарыкі накшталт яек. „Яйкі" палажыць на талерку, пасыпаць іх пакрышаным сырам, заліць маянезам, пасыпаць дробна пасечанай зялёнай пятрушкай.

Вельмі падыходзіць гэта страва ў якасці закускі са свежымі памідорамі.

Гаспадыня

(Працяг са стар. 6)

АДГАЛОСКІ

realizację zasady dobrowolności nauczania języka białoruskiego;

— skoro rodzice zdecydują, że ich dziecko ma uczęszczać na naukę języka ojczystego — nauka tego języka winna mieć charakter obowiązkowy i ciągły zarówno dla takiego dziecka jak i szkoły, która prowadzi naukę języka białoruskiego.

Wobec nakazu co do corocznego decydowania przez rodziców o posyłaniu dzieci na naukę języka ojczystego proponujemy przyjęcie następującego trybu postępowania:

— pierwsze zgłoszenie przez rodziców dzieci na naukę języka białoruskiego powinno nastąpić w formie zgłoszenia ustnego u kierownika szkoły przy zgłaszaniu dziecka do szkoły;

— w celu zapobieżenia płynności zespołów nauczania języka białoruskiego oraz trudności w pracy szkoły w następnych latach proponuje się traktować pierwsze zgłoszenie rodziców jako obowiązujące.

Liczymy na życzliwe podejście do naszych propozycji. Łączymy wyrazy szacunku.

Przewodniczący ZG BTSK
mgr Michał Chmielewski
Sekretarz ZG BTSK
mgr Jan Zieniuk

ВЕР-НЕ-ВЕР

Выйшла я з тае хаты, у якой жыла да замужжа (цяпер тае хаты ўжо няма), і нясу жыта. І рассеяла яго па ўсім панадворку. Рабіла гэта з той думкай, каб яно набракла і каб была з яго карысць маім курам. Але куры стаялі ў куточку і яго не дзяўблі. Падышоў бацька (не жыве ўжо), стаў на сходкі і так сказаў: „Я ніколі на залу не выйду!" Не ведаю, што гэта мела абазначаць і на якую залу. Бацька быў чыста апрануты.

Любаміра

Любаміра! Жыта, якое ты рассыпала па панадворку, абазначае поспехі ў справах ці ў гаспадарцы. Куры — гэта нейкая выгада, прыбытак, шанцаванне. Бачыць ува сне нябожчыка (але калі ён прадстаўляецца жывым) — таксама добра.

Аднак жа са сну вынікае, што ты, бадай, з нейкіх шанцаў не скарыстаеш. Бачыш жа сама, што ты жыта рассыпала курам сваім, а яны яго не дзяўблі, а стаялі сабе ў куточку.

Астрон

ЗОРКА
СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ



„БЕЛАРУСАЧКІ" З ДАШОЎ

Вакальны калектыў „Беларусачкі" з Дашоў у сёлетнім конкурсе „Беларуская песня 88" для школьнікаў заняў другое месца, раўназначнае з калектывам „Нашы дзеці" з Бельскай школы № 3.

У афіцыяльных выніках конкурсу, якія былі пададзены ў „Ніве" („Зорцы") № 25 ад 19 чэрвеня, гэтая інфармацыя была прапушчана. Просім прабачэння. Калектыў сапраўды выступіў цудоўна. І рэдакцыі вельмі прыкра, што наш недагляд напаткаў калектыў, які працуе вось ужо шмат гадоў вельмі салідна і старанна, заўсёды займаючы перадавыя месцы ў нашых конкурсах, і ад пачатку свайго існавання сябруе з „Зоркай". Маю надзею, што гэтая памылка не папсуе нашага сяброўства. Прашу прабачэння ў „Беларусачак" і іх апекуна — настаўніцы Валянціны Дуды.

Яніна Чэрнякевіч, фота аўтара.

АБ ШКОЛЕ Ў ДУБІЧАХ-ЦАРКОЎНЫХ

Неяк у маі давялося мне пабываць у школе ў Дубічах-Царкоўных.

Вучыцца тут 136 дзяцей. Прыходзяць яны сюды і прыязджаюць з некалькіх навакольных вёсак. Таму вялікай папулярнасцю карыстаецца сярод дзяцей школьная сталоўка. Кожны дзень нарыхтоўвае яна 150 смачных і паўнавартасных абедаў. Дзеці ядуць тут з ахвотай.

Класныя залы ў Дубіцкай школе размешчаны ў двух асобных будынках. Адзін з іх — вельмі ўжо стары. Быў ён пабудаваны да першай сусветнай вайны. Другі, мураваны, — навейшы. У ім памяшчаецца кабінет беларускай мовы. Мову сваіх бацькоў вывучаюць тут усе дзеці. Восем выпускнікоў Дубіцкай школы выказала ахвоту паступаць у Гайнаўскі беларускі ліцэй.

У беларускім кабінеце ў Дубічах дзеці накапілі многа старых рэчаў — найбольш элементаў колішняй вопраткі. Частку з іх, асабліва каштоўную, перадала ў школьную калекцыю сама дырэктар школы Анна Панфілюк. Даўнейшыя ручнікі, вышываныя блузачкі, даматканыя спадніцы ад добрага сэрца падарылі школе бабулі і дзядулі цяперашніх і ранейшых вучняў. У будучыні частка гэтай каштоўнай калекцыі трапіць у зборы Музея беларускай матэрыяльнай культуры ў Гайнаўцы.

Як у кожнай школе, і ў Дубічах ёсць вельмі здольныя вучні. Валя Кораз, для прыкладу, вучаніца 7 класа, заваявала першае месца ў конкурсе мастацкага чытання савецкай прозы і паэзіі ў школе. Затым пераможна прайшла праз раённы і ваяводскі агляды і атрымала права ўдзельнічаць у спаборніцтвах дэкламатараў у Калабжэгу. Рыхтавала яе да конкурсу настаўніца рускай мовы Ірына Бабыля.

Бася Цімафеева, вучаніца 8 класа, выдатна паказала сябе ў гістарычным конкурсе. Яна выраішыла вучыцца ў Гайнаўскім беларускім ліцэі.

Вучні з Дубічаў паспяхова выступілі таксама ў раённым аглядзе школьнай беларускай песні, які адбываўся ў Кляшчэлях.

У рамках міжнароднага прыгранічнага супрацоўніцтва Дубіцкая школа наладзіла кантакт з дзесяцігодкай у Новым Двары Гродзенскай вобласці. У ліпені прадбачваецца ўзаемны абмен 25-асабовымі групамі дзяцей. Навадвораўцы будуць адпачываць у Дубічах-Царкоўных, а дубіцкія школьнікі паедуць у Новы Двор.

У Дубічах прыгожы школьны агародчык. Апякуецца ім

(Працяг на стар. 10)



Дзяўчаткі з біялагічнага гуртка ў школьным агародчыку.

ВЕРШЫ ВІКТАРА ШВЕДА

ЛЕТА

Лета, лета, наша лета,
Прыгажосць ты заўсягды!
Зямля сонейкам сагрэта
Спеліць восені плады.

Вабяць горы, вабіць мора,
І даліны, і лясы,
Вабяць рэкі і азёры,
Вабяць птушак галасы.

Моладзь школьная пакіне
Свой чарговы родны клас,
Разбрыдзецца па краіне
Адпачыць у летні час.

Па прыгожым цёплым леце,
З нашых гарадоў і сёл,
Вернуцца ізноўку дзеці
Да сваіх любімых школ.

ЖЫВЕ З НАМІ ЗВЕР З ВУСАМІ

Запыталіся Адама:
— Які звер з рагамі?
Адказаў Адам талкова:
— Напэўна, карова.

— Які, — запыталі Косцю, —
Звярок мае хвосцік?
Тут адказ заўжды аднакі:
— Дамашні сабака.

— Які звер, што жыве з намі,
З доўгімі вусамі?
Адказаў Ясь зухавата:
— Дык гэта ж мой тата.

ШТО Ж ТАК ЦЕШЫШСЯ, СЫНОК?

Незвычайны меў настрой
Ясь, вярнуўшыся са школы.
Уваходзіў у пакой
З нейкай песняю вясёлай.

— Што ж так цешышся,
сынок? —
Запытаў малога тата.
— Ставілі мяне ў куток,
Ды куткі былі заняты.

ЭКСКУРСАВОД

Быццам які экскурсавод
Бацька з сынком ідзе праз
горад.
Сынок спытаў: — Што за завод?
— Звычайны, — татачка
гаворыць.

— А гэта, — сын кіўнуў
рукой, —
Скажы, татулька, што за
помнік?
— Дык гэта нейкі наш герой,
Мо зараз прозвішча прыпомню...

— А гэта, татка, вось наўпрост,
Што над прыгожаю ракою,
Як называецца той мост?
— Надрэчны ці мо штось
такое.

— Замучыў я цябе, відаць,
Задаючы пытанняў многа.
— Не будзеш, сынку мой,
пытаць,
Дык не дазнаешся нічога.

НІНА І ПІЯНІНА

Ніна
Села за піяніна
Іграла хвіліну,
Іграла гадзіну.
А потым ціша
Ніну калыша.
Спіць Ніна
На піяніна.



САМАЕ СТАРОЕ

Вучоныя ўстанавілі, што самае старое дрэва на зямлі — гімалайскі кедр, які расце на японскім востраве Яку. Узрост патрыярха раслiннага свету — 7200 гадоў!

У ЗША, у Каліфорніі, расце асцiстая сасна, у якой налічылі 4600 гадавых колаў. На трэцяе месца ў гэтым шэрагу найстарэйшых жыхароў зямлі можна паставiць мамантавае дрэва, якому 3500 гадоў.

САМАЕ ВЫСОКАЕ

Самае высокае дрэва — вечназялёная секвойя, якая расце ў Паўночнай Амерыцы. Максімальная вышыня секвоі 110,8 метра. А вось паваленае бурай мамантава дрэва (секвойя — дэндрон гіганцкі), якое мясцовыя жыхары назвалі „бацькам лясоў", па некаторых апісаннях дасягала ў вышыню 135 метраў (вышыня 40-павярховага дома). Дыяметр ствала ля паднoжжа быў 12 метраў.



Вясёлы куточак

* * *

З'язджаючы на санках з горкі, хлопцы зарыліся ў гурбу снегу.
— Ратунку! — крычыць адзін.
— Дапамажыце! Я нагі не чую!
— Нічога дзіўнага, — адказвае другі. — Бо ты мяне за нагу шчыпнеш.

* * *

— Ты ўмееш плаваць?
— Умею.
— А дзе ты навучыўся?
— У вадзе.

* * *

Баксёр пытаецца ў свайго трэнера:
— Ну, як думаеш, перамагу я свайго праціўніка?
А трэнер на тое:
— Напэўна. Ты так упустую вакол яго рукамі махаеш, што ён ад ветру прастудзіцца.

* * *

Маніка расказвае дома аб спартакіядзе.
— Адзін хлопец прабег 3.000 метраў і скочыў 4,80 м.
— Нічога дзіўнага... З такога разбегу... — гаворыць яе сястра.

* * *

— Ці можна мне сёння футбольны матч па тэлебачанні глядзець? — просіць сын у таты.
— Добра, але толькі першую палову.
— Згода. Другая палова будзе пазней.

* * *

Прыходзіць чалавек у магазін і просіць прадаць яму парашут. А затым пытаецца:
— Раскрыецца гэты парашут ці не?
— Раскрыецца, вядома. А калі не, дык можаце прынесці і замяніць, — адказвае прадаўшчыца.

* * *

— Што ты разумееш пад паняццем „сіла вады"?
— Гэта тады, калі дзіця плача, бо хоча, каб яму нейкую цацку купілі.

* * *

Вучань пытаецца ў настаўніка:
— Ці не можна было б матэматыкі на Месяцы вучыцца?
— Навошта? — дзівіцца настаўнік.
— Бо на Месяцы ўсё ў шэсць разоў лягчэйшае.

* * *

У рэстаране на вакзале госць пытаецца ў афіцыянта:
— Чаму ў вас такія малыя порцыі?
— Гэта таму, — адказвае ветліва афіцыянт, — каб пасажыры мала важылі.

КОНКУРС СКО — ПАДСУМАВАНЫ

Канец навучальнага года прынёс падсумаванне сёлетняга конкурсу ашчаднасці ў школах, які традыцыйна праводзіўся пад лозунгам „Ашчаджаем сёння ў СКО — заўтра ў ПКО".

Ваяводская камісія, якая складалася з прадстаўнікоў арганізатараў конкурсу — Кураторыі асветы і выхавання, Каманды харугві ЗГП і Дзяржаўнага банку, а таксама з удзелам апекуноў школьных гурткоў ашчаднасці, падвяла вынікі конкурсу.

I месца ў катэгорыі школ да 500 вучняў заняла Падставовая школа № 25 у Беластоку.

I месца ў катэгорыі школ больш 500 вучняў — Падставовая школа № 8 у Беластоку.

Апрача таго, добрых вынікаў дасягнулі беластоцкія школы № 4, 5, 6, 11, 15, 16, 18, 22, 27, 29, 31, 32, 33, 34, 42 і 43. Сярод іншых школ ваяводства — Падставовыя школы ў Дашах, Махнатым, Старым Корніне, Малешах, Клюковічах, Крывой, Грабаўцы, Пашкоўшчыне, Барысаўцы, № 2 і № 3 у Бельску.

За ўклад працы ў папулярызаванне ашчаджання сярод вучняў, за выхаванне ў іх навыкаў гаспадарнасці апекуны СКО атрымалі ўзнагароды, а школам і вучням прызнаны прэміі ў форме дапісаных сум на калектыўных кніжачках СКО.

Варта таксама прыпомніць, што мінулагоднi лаўрэат гэтага конкурсу Падставовая школа № 8 у Беластоку заняла 3 месца ў краіне. (яч)

Пішуць школьнікі

КАНЦЭРТ У РЭПІСКАХ

15 мая ў вёсцы Рэпіскі выступіў харавы калектыў, які працуе ў Беластоку пры Беларускім таварыстве.

У клубе сабралася шмат моладзі. Прыйшлі паслухаць і старэйшыя людзі. Усе былі вельмі задаволены, што маглі нешта такое пабачыць і паслухаць. Як рэдка здараюцца такія падзеі на вёсках! Прыехалі на канцэрт нават людзі з суседніх вёсак. Дзякуючы маме, і я магла пагладзець калектыў. Кіраўнік калектыву Валя Ласкевіч прадставіла нам салістку Любу Гаўрылюк. Яна спявала частушкі і іншыя песні. Мы даведаліся, што ў яе спявае ўся сям'я: дзве дачкі, зяць і нават муж ад часу да часу. На акардэоне падыгрываў Сцяпан Копа. Ён спяваў таксама ў дуэце з Янкам Налівайкам.

Вельмі хутка нам праляцеў час, а было ж гэта больш за гадзіну. Праспявалі яны многа песень розных, найбольш беларускіх. Як прыемна было сядзець і глядзець на іх прыгожае адзенне, слухаць у цудоўным выкананні песні нашыя, беларускія. Мы вельмі хацелі б, каб і ў будучыні да нас прыязджалі такія калектывы на сустрэчы з нашымі беларускімі людзьмі. Я звярнула толькі ўвагу на тое, што ў калектыве няма моладзі. Што ж будзе, калі старэйшыя людзі пакінуць калектыў? Хто тады прыедзе да нас паспяваць і павесяліць нас, вясковых людзей?

Эля Каролька
школа ў Барысаўцы

ДАРАГАЯ „ЗОРКА"!

Ужо канікулы. Я хутка паеду ў лагер у горы. Там вельмі прыгожа. Два гады таму я ўжо там была. Мы хадзілі на экскурсіі і купацца на басейн. Там ёсць і рэчка. У лесе мы збіралі грыбы і ягады суніцы. Потым я паеду да бабулі. Буду там хадзіць на рэчку і па грыбы. У Беластоку буду есці марожанае.

Я так чакала канікулаў, бо вельмі люблю лета.

Сільвія Лук'янюк,
школа ў Трасцяніцы

ДОБРЫ ДЗЕНЬ, ДАРАГАЯ „ЗОРКА"!

Піша табе вучаніца шостага класа ў Дубічах-Царкоўных Іра Хурса. Я люблю беларускую мову і вывучаю яе. Нас вучыць беларускай мове настаўніца Ірына Карпюк. Мы з ёй чытаем казкі і апавяданні. А таксама чытаем „Ніву" і „Зорку". У гэтым часопісе ёсць вельмі цікавыя рэчы. Гэта добрая газета.

Іра Хурса, 6 клас,
школа ў Дубічах-Царкоўных

ДАРАГАЯ „ЗОРКА"!

Я хачу расказаць Табе аб сваім класе. Я вучуся ў сёмым класе ў школе ў Махнатым. У нас сем чалавек: чатыры дзяўчынкі і тры хлопчыкі. Усе мы вельмі ахвотна вывучаем беларускую мову. Наш настаўнік Янка Міранюк усе ўрокі вядзе вельмі цікава. Чытаем мы казкі, развучваем вершы і беларускія песні. Я вельмі люблю ўрокі беларускай мовы. У мяне ёсць двухгадовая сястрычка Аня. Яна ўжо ўмее спяваць некалькі беларускіх песень і ведае некалькі беларускіх вершыкаў.

Лена Далінская, вуч. 7 класа,
школа ў Махнатым.

ДОБРЫ ДЗЕНЬ, ДАРАГАЯ „ЗОРКА"!

Я жыву ў Орлі. Вельмі люблю беларускую мову. Вучыць як нас настаўніца Анна Шыманская. Выпісваю „Ніву". А ў „Ніве" люблю чытаць старонку для дзяцей „Зорку" і апошнюю старонку „Ніўку".

Высылаю Табе, „Зорка", адгаданку. Хай дзеці адгадаюць.

Адгаданка

Слова „капуста" трэба змясціць у трох клетках, па адной літары ў клетцы.

Агнешка Рагоза, вуч. 5 класа ў Орлі.



* * *

СССР, 346515, Ростовская обл., г. Шахты-15, ул. Копылова, 3. Лене Вайчик, 7 клас.

* * *

СССР, 346506, Ростовская обл., г. Шахты-6, ул. Ильюшина, 26, кв. 59. Плотовой Юлии. 6 клас.

* * *

БССР, 220047, г. Мінск, вул. Несцерава, 70, кв. 49. Завадской Свеце.

* * *

БССР, 220036 г. Мінск-36, вул. Волаха, 7, к. 3, кв. 5. Юлі Маскалёвай. 8 клас.

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, 2 пер. Р. Люксембург, 3-А, кв. 55. Свеце Гупаловіч. 4 клас.

* * *

БССР, 220064, г. Мінск-64, вул. Ландэра, 46, кв. 26. Ларысе Каваленак. 6 клас.

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Каржа, 6, кв. 26. Олі Валасецкай. 6 клас.

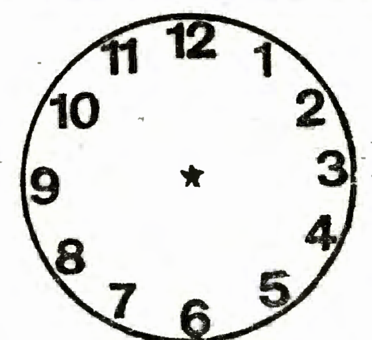
(Працяг са стар. 9)

АБ ШКОЛЕ Ў ДУБІЧАХ-ЦАРКОЎНЫХ

школьны біялагічны гурток пад кіраўніцтвам настаўніцы Гэлены Ваўрэшук. Дзяўчатак з гуртка застаў я на занятках у агародчыку. Маю надзею, што цяпер іх кветкі і кусцікі выглядаюць яшчэ прыгажэй, чым у час нашай сустрэчы.

Віктар Рудчык.
Фота аўтара.

АДГАДАНКА



Падзялі цыферблат гадзінніка дзвюма простымі лініямі на тры часткі так, каб у кожнай частцы сума лікаў склала 26.

Адрас рэдакцыі: 15-950 Białystok ul. Wesołowskiego 1 „Зорка".

TELEWIZJA WARSZAWA

Piątek 8 VII — 8.50 Domator. 9.00 Teleferie z kukułką: 9.30 Kino Teleferii: „Syn strzelca” (1) — serial NRD. 10.00 DT — Wiad. 10.10 DT — Reforma gosp. 10.25 „Cygan” (2) — serial radz. 12.00 Domator. 16.50 Program dnia. 16.55 Mieszkać. 17.15 Teleexpress. 17.30 Film. fab. 18.25 W wędkarskim klubie. 18.50 Dobranoc. 19.00 Monitor Rządowy. 19.30 Dziennik. 20.00 „Chrześniak” — film pol. 21.30 XXII Festiwal Piosenki Żołnierskiej — Kołobrzeg 88 — Premiery. 23.10 Konwój — pr. publ. 24.00 DT.

Sobota 9 VII — 8.10 Tydzień na działce. 8.40 Piłkarska kadra czeka. 8.55 Pr. dnia. 9.00 „Mała czarownica” — film fab. CSRS. 10.30 DT — Wiad. 10.40 Stare, nowe, najnowsze. 11.40 Azymut. 12.10 „Wędrówki dalekie i bliskie”: „Henry Spencer Moore” — szwajc. film dok. 12.45 Bariery. 13.15 Reportaż z przeszłości. 14.00 Pr. dnia. 14.05 Antologia dramatu powszechnego: M. Lermontow — „Maskarada”. 16.15 Los. Dużego Lotka. 16.25 Konwój — pr. publ. 17.15 Teleexpress. 17.30 „Pod jednym dachem” (2) — serial CSRS. 18.30 Butik. 19.00 Dobranoc. 19.10 Z kamerą wśród zwierząt. 19.30 Dziennik. 20.00 „Jeździec znikąd” — western prod. USA. 21.45 XXII Festiwal Piosenki Żołnierskiej — Kołobrzeg 88. 23.15 Tydzień w polityce. 23.30 Anegdoty teatralne Igora Śmiałowskiego. 23.35 DT. 23.40 Kino sensacji: „Inspektor Bellamy” (2) — serial krym. austral.

Niedziela 10 VII — 7.00 TTR — s. II Zajęcia wakacyjne — Warroza. 7.20 TTR — s. IV Zajęcia wakacyjne — Architektura wsi. 7.40 Pr. dnia. 7.45 Po gospodarsku. 8.15 Tydzień. 8.55 Program dnia. 9.00 „Panienka z okienka” (1) — pol. film fab. 10.30 DT — Wiad. 10.35 W wytwórniach filmowych świata: „Kino pod piramidami”. 11.30 Zajechał wóz do Koniakowa (1). 12.00 Siedem anten. 12.30 Kraj za miastem. 13.00 Zajechał wóz do Koniakowa (2). 13.30 Tel. Koncert Życzeń. 14.15 Program dnia. 14.20 Zajechał wóz do Koniakowa (3). 14.50 Portrety — „Dzień dłuższy niż wiek” — Czyngiz Ajtmatow” — film dok. 15.25 Konwój — pr. publ. 16.15 „W kamiennym kręgu” — serial brazyl. 17.15 Teleexpress. 17.30 Studio Sport (CSIO — Sopot 88). 18.00 Gdzie są taśmy z tamtych lat. 18.30 Antena. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.00 „Dom” (9) — serial TP. 21.40 XXII Festiwal Piosenki Żołnierskiej — Kołobrzeg 88: Koncert galowy (1). 22.50 Wyniki Totalizatora Sportowego. 23.00 DT. 23.05 XXII Festiwal Piosenki Żołnierskiej — Kołobrzeg 88: Koncert galowy (2).

Poniedziałek 11 VII — 17.00 Pr. dnia. 17.15 Teleexpress. 17.30 „Tajemnica Enigmy” — serial TP. 18.30 Przeboje z naszej fonoteki. 18.50 Dobranoc. 19.00 Echa stadionów. 19.30 Dziennik. 20.00 Spektakl na bis — Feliks Falk — „Węzeł”. 21.15 Żniwa 88. 21.30 „Eurydyki płaczące” — film dok. 22.04 DT.

Wtorek 12 VII — 8.50 Domator. 9.00 Teleferie — Mag. harcerzy „Krąg”. 9.30 Kino Teleferii: „Wszystkie żagle w górę” (22) — serial przyg. rum. 10.00 DT — Wiad. 10.10 DT — Reforma gosp. 10.25 „Przychodnia na prowincji” (11) — serial ang 16.50 Pr. dnia. 16.55 Tel. Informator Wydawniczy. 17.15 Teleexpress. 17.30 Film dok. 18.30 Flesz — pr. rozr. 18.50 Dobranoc. 19.00 Kalejdoskop — My i świat. 19.30 Dziennik. 20.00 „Przychodnia na prowincji” — serial ang. 20.50 Konferencja prasowa rzecznika rządu. 21.15 Tel. film dok. „Stary młyn”. 21.50 Pr. publ. 22.40 DT.

Środa 13 VII — 8.50 Domator. 9.00 „Tato, już lato”. 9.30 „Szagma, albo zaginione światy” (19) „Uzdrawiacz gwiazd” — serial franc. 10.00 DT — Wiad. 10.10 „Słone cukierki” — film obycz. prod. CSRS. 17.00 Pr. dnia. 17.05 Los. Ex. i Super Lotka. 17.15 Teleexpress. 17.30 „Ginąca przyroda”. 18.30 Omnibus — Sonda — Opowieści austral. (3). 18.50 Dobranoc. 19.00 Sejmowe spotkania. 19.30 Dziennik. 20.00 Zwierciadło czasu: „Goniec” — film radz. 21.35 Żniwa 88. 21.50 Klub międzynarodowy. 22.40 DT.

Czwartek 14 VII — 8.45 Domator. 8.55 „W poszukiwaniu kapitana Granta” (3) — serial przyg. pr. bułg.-radz. 10.00 DT. 10.10 „Sprawy majora Zemana” (2) — serial krym. pr. CSRS. 17.10 Pr. dnia. 17.15 Teleexpress. 17.30 Film dok. 18.30 Patrol. 18.50 Dobranoc. 19.00 „Teraz” — tyg. gosp. 19.30 Dziennik. 20.00 „Sprawy majora Zemana” (3). 21.15 Pegaz. 22.00 Kontakt. 22.50 DT.

КІНО

Bielsk Podl. Trzy kroki od miłości — pol. 11—13. Blus velvet — USA 14—17.

Czeremcha — Wetherby — ang. 13. Czas nadziei — pol. 16—17.

Hajnówka Podróż do Indii — ang. 11—13. Peggy Sue wyszła za mąż — USA 14—17.

Michałowo Gwiezdny przybysz — USA 12—15. Nadzór — pol. 16—17.

ШТО? ДЗЕ? КАЛІ?

Дзень	Стыль: новы	Стыль: стары	Святы. імяніны		Сонца усх.-зах.	Месяц усх.-зах.
нядзеля	10	27	Амелії, Філіпа	Іаанны, Самсона	3.27-19.55	— 17.40
панядзелак	11	28	Ольгі, Пелагії	Сяргея, Германа	3.28-19.54	0.22-18.47
аўторак	12	29	Гвальберта, Яна	*Пятра і Паўла*	3.29-19.54	1.10-19.38
серада	13	30	Эрнеста, Малгажаты	*12 апосталаў*	3.30-19.53	2.13-20.14
чацвер	14	1	Банавентуры, Марцэля	*Кузьмы і Дзяміяна*	3.31-19.52	3.25-20.39
пятніца	15	2	Генрыка, Уладзіміра	Фоція, Ювеналія	3.32-19.51	4.41-20.57
субота	16	3	Еўстахія, Марыі	Анатоля, Марка	3.34-19.49	5.56-21.10

ПРАЙШЛО 1000 ГАДОЎ

(Працяг са стар. 4)

з давен-даўна пражывала выключна праваслаўнае насельніцтва. Тут улады вырашылі паспалучаць па некалькі прыходаў у адзін. Былі легалізаваны наступныя прыхадскія мясцовасці: Белавежа (далучана Белая), Беласток (далучаны Дайліды, Старасельцы), Бельск — Нараджэння Дзевы Марыі (дал. Бельск — св. Мікалая, Аўгустова, Грыневічы, Малешы, Пасынкі, Стрыкі, філіял у Райску, Храбалы, Плёскі), Бельск — св. Міхала (дал. Бельск — Васкрасенская, Бранск, Падбелле, філіял у Боцьках, Андрыянкі, Кнарыды), Васількаў (дал. Супрасль), Гарадок (дал. Каралёвы Мост), Дубічы-Царкоўныя (дал. Старакорнін), Заблудаў (дал. Патока, Тапаляны, філіял у Кажанах, Сураж), Зубачы (дал. Полаўцы), Кляшчэлі (дал. Чаромха, Дабрывада, Косная, Кузава, Вулька-Выганоўская), Крынкі, Кузніца (дал. Клімаўка), Ласінка (дал. частка Дубіноў), Ляўкова (дал. Юшкаў Груд), Мастаўляны, Мельнік, Мілейчыцы (дал. Сасіны, Сабяціна, Журобіцы, Рагачы, Жэрчыцы), Міхалова (дал. Новая Воля), Новаберазова (дал. частка Дубіноў), Нарва (дал. Пухлы — частка, Трасцянка, Тыневічы-Вялікія), Нараўка (дал. Ціхаволя), Орля (дал. Шчыты). Рыбалы (дал. частка Пухлоў), Саколка (дал. Нававоля, Вярхлессе), Сямяцічы (дал. Грабарка, Рагаўка, Наройкі, Драгічын), Тапілец, Фасты, Харошча, Чорная-Царкоўная (дал. Цехановец, Чорна-Вялікая, Гродзіск), Чыжы (дал. частка Пасынкаў, Курашава), Юраўляны (дал. Востраў-Паўночны, Самагруд), Ялоўка (дал. дзве царквы), Ячна (дал. Новы Двор, Сідэрка). (вв)



ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ

Свята нашай песні ў Беластоцкім амфітэатры ● Данута Бічэль-Загнетава расказвае аб гродзенскай „Паходні” ● Аўтарская сустрэча А. Барскага ў Нью-Йорку ● Студэнцкая Купалле ў Супраслі ● Спатканне гродзенскіх і беластоцкіх літаратараў ● Успаміны з вучнёўскага рэйду па Бельшчыне ● Допісы Аўроры, Шчасновіча і Гаўрылюка ● Сардэчныя парады ● Астрон разгадвае сем сноў Мар'і Пень ● Песні і гумар.

МУЗЕЙНЫ ФОНД

Грамадскі камітэт пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры і рэвалюцыйнага руху праводзяць збор грошай на пабудову музея. Ахвяраванні трэба дасылаць на такі адрас:

Bank Spółdzielczy w Hajnówce Nr Konta 905217-1922-132.

У замежнай валюце: Narodowy Bank Polski I Oddział w Białymstoku nr rachunku walutowego 5018-24325-151-6787. nr rachunku walutowego w rublach 5018-24325-151-6201.

Спіс чарговых ахвяравальнікаў:

1865. Гмінны кааператыў „Сялянская самадапамога“ ў Гарадку — 20000 зл.
1866. Гмінны кааператыў „Сялянская самадапамога“ ў Мілейчыцах — 7000 зл.
1867. Раіса Іванюк (Гайнаўка) — 1200 зл.
1868. Самаўправа жыхароў в. Крыніца — 5000 зл.
1869. Гмінны гуртох ЗБоВіД у Дубічах-Царкоўных — 5000 зл.
1870. Анатоль Шыгаловіч (Крынкі) — 1000 зл.
1871. Уладзіслаў Зінкевіч (Крынкі) — 1000 зл.
1872. Юры Малеша (Саколка) — 1000 зл.
1873. „Польсурвіс“ Беластоцкае прадпрыемства абароту тэкстыльнай і скуранай сыравінай ў Беластоку — 50000 зл.
1874. Мікалай Ваўранюк (Міхалова) — 1000 зл.
1875. Праўленне і працаўнікі Гміннага кааператыва „Сялянская самадапамога“ ў Бельску — 4165 зл.
1876. Фальклорны калектыў „Сямяне“ з Семяноўкі — 5000 зл.
1877. Андрэй Круглік (Варшава) — 1000 зл.
1878 Віктар Швед (Варшава) — 1000 зл.
1879. Галена Анішэўская (Варшава) — 500 зл.
1880. Лідзія Жэньчэўская (Варшава) — 1000 зл.
1881. Язэп Валюкевіч (Варшава) — 900 зл.
1882. Янка Жамойцін (Варшава) — 1000 зл.
1883. Яўген Ахрыцюк (Варшава) — 1000 зл.
1884. Галіна Стронк (Варшава) — 1000 зл.
1885. Ян Выркоўскі (Варшава) — 1000 зл.
1886. Фёдар Галёнка (Варшава) — 500 зл.
1887. Мечыслаў Пацушка (Варшава) — 500 зл.
1888. Марыя Болек (Варшава) — 100 зл.
1889. Юры Зюзя (Варшава) — 500 зл.
1890. Ян Чыквін (Беласток) — 1200 зл.
1891. Марыя Данялецкая (Гайнаўка) — 500 зл.
1892. Марыя Гаўрылюк (Гайнаўка) — 500 зл.
1893. Янка Якімюк (Навасады) — 500 зл.
1894 Ірына Сакоўская (Гайнаўка) — 1000 зл.
1895. 14 працаўнікоў ОБМ у Гайнаўцы — 2800 зл.
1896 Кастусь Верабей (ЗША) — 20 дол. ЗША
1897. Цімох Іванька (ЗША) — 20 дол. ЗША
1898. Васіль Ягаўдзік (ЗША) — 20 дол. ЗША
1899. Галіна Мароз (ЗША) — 20 дол. ЗША
1900. Нат Пэн (ЗША) — 20 дол. ЗША
1901. Валя Яцэвіч (ЗША) — 20 дол. ЗША

Дзякуем.

Наш адрас: Społeczny Komitet Budowy Muzeum Zabytków Kultury Białoruskiej i Ruchu Rewolucyjnego, 17-200 Hajnówka, ul. Wyzwolenia 6. Тэлефон 28-89.

Ніва

Орган Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства. Рэдагуе калектыў: Вера Валкавыцкая, Мікалай Гайдук (намеснік галоўнага рэдактара), Валянціна Жэшка (карэктар), Віталій Луба (галоўны рэдактар), Міраслава Лукша, Яўгенія Палоцкая (кіраўнік канцылярыі), Уладзіслаў Петрук (мастак), Віктар Рудчык, Марыя Федарук (машыністка), Міхась Хмялеўскі, Ада Чачуга (адказны сакратар), Яніна Чэрнякевіч.

„Niwa”
ul Wesołowskiego 1
15-950 Białystok skr. poczt. 145
tel. 232-41
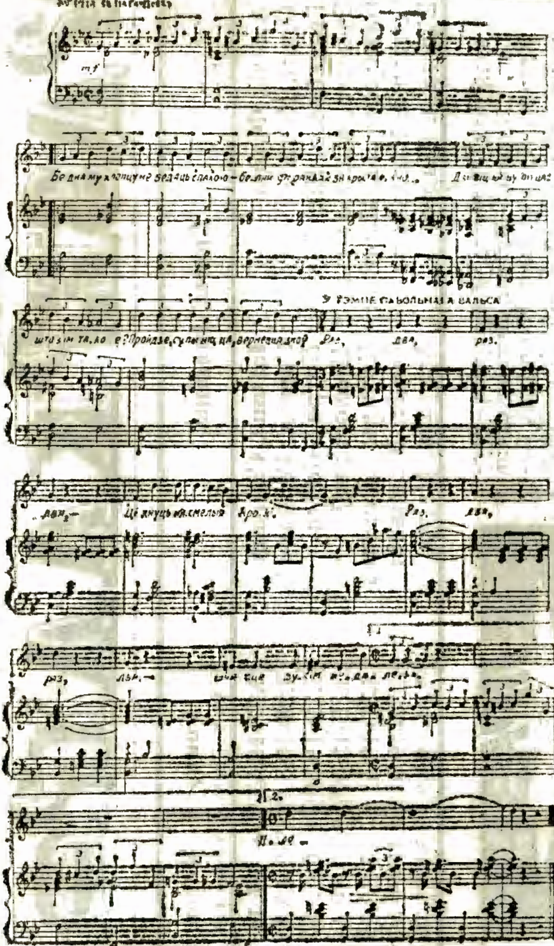
Wydawca Białostockie Wydawnictwo Prasowe 15-950 Białystok, ul Wesołowskiego 1.
Druk Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku. Cena prenumeraty kwart. 260 zł, półr 520 zł, rocznie 1040 zł.

WARUNKI PRENUMERATY:
1. dla osób prawnych — instytucji i zakładów pracy:
— instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miastach wojewódzkich i pozostałych miastach, w których znajduje się siedziba Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch” zamawiają prenumeratę w tych Oddziałach.
— instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch” i na terenach wiejskich opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli.
2. dla osób fizycznych — indywidualnych prenumeratorów:
— osoby fizyczne zamieszkałe na wsi i w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch” opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli.
— osoby fizyczne zamieszkałe w miastach — siedzibach Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch” opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych nadawczo-oddawczych właściwych dla miejsca zamieszkania prenumeratora. Wpłaty dokonuja używając „blankietu wpłaty” na rachunek miejscowego Oddziału RSW „Prasa-Książka-Ruch”.
3. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch” Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11. Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę pocztą zwykłą jest droższa od prenumeraty krajowej o 50 proc. dla zleceniodawców indywidualnych i o 100 proc. dla zlecających instytucji i zakładów pracy.
Termin przyjmowania prenumeraty na kraj i za granicę:
— do dnia 10 listopada na I kwartał i I półrocze roku następnego, oraz cały rok następny;
— do dnia 1 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty roku bież.
Zam. 1252/88 r. Nakład 3.600 egz. F-3.

ДЗІВІЦЦА ВУЛІЦА

Музыка Ю. Семянякі   Словы А. Бачылы

Беднаму хлопцу не ведаць спакою —
Белай фіранкай закрыта акно...
Дзівіцца вуліца: што з ім такое!
Пройдзе, супыніцца, вернецца зноў.
Раз, два, раз, два, —
Ціхнуць нясмелыя крокі.
Раз, два, раз, два, —
Шчасце зусім недалёка.
Спыніцца, гляне, рукой памахае,
І без ніякай надзеі няўзнак
Зноў, як выгнаннік, гаротна блукае...
Дзівіцца вуліца: што за дзівак!
Раз, два, раз, два, —
Пераклікаюцца крокі.
Раз, два, раз, два, —
Шчасце зусім недалёка.
Вось ужо вечар згусціў свае цені,
Лапік зары дагарэў і пагас...
Дзівіцца вуліца: колькі ж цярпення
Дадзена хлопцу ў жыцці пра запас?
Раз, два, раз, два, —
Зноў набліжаюцца крокі...
Раз, два, раз, два —
Шчасце зусім недалёка.
Мілая вуліца, хопіць здзіўляцца,
Сэрца пакуты — не лёгкі туман,
Вось паспрабуй ты хоць раз закахацца,
Убачыш, якая ты будзеш сама.
Раз, два, раз, два, —
Гаснуць нясмелыя крокі.
Раз, два, раз, два, —
Шчасце! О, як ты далёка. (2 разы).



НІЎКА



— **Мужчыны, хадзіце дапамажыце нам!**
— **Хіба вы бачыце — у нас рукі занятыя...**

Малюнак М. Гурло

*

Настаўнік звяртаецца да вучня:

— Раскажы пра Аляксандра Македонскага.

— Не ведаю.

— А хто такі Актавіян Аўгуст? А Юлій Цэзар?

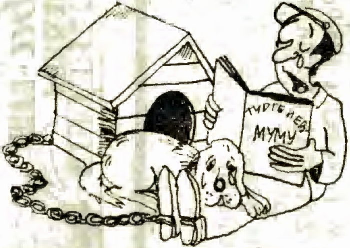
— Не ведаю.

— Двойка.

— Пачакайце, — кажа вучань, — а вы Мішу Сідарука ведаеце?

— Не ведаю.

— А Юрку Каплюка? Таксама не? Дык за што двойка? У вас свая кампанія, у мяне — свая.





І ўсё-такі яны іграюць.

Малюнак В. Ільіна.



Не муці ваду, бо вада ўсё роўна адстоіцца, а ты дарэмна патраціш час.

В. Шніп

ПАКРЫЎДЖАНЫ

Вельмі цяжка, скажу вам, працаваць побач з жанчынамі. Вось у нашым аддзеле яны так паставілі сябе, што загадчык ні ў чым адмовіць ім не можа.

— Ой! — раптам ускрыкне якая-небудзь з іх, — мая ж чарга ў цырульні хутка падыдзе... Сямён Пятровіч, адпусціце!

І такое стала ў нас сістэмай.

— Сямён Пятровіч, куды я трапіў? — аднойчы не вытрымаў я. — У матрыярхат? Чаму так цацкаемся з жанчынамі? Што, яны рэдкія экземпляры? Ці над імі пагроза вымірання навісла? Мо іх трэба ў Чырвоную кнігу занесці?

Гэта было сказана пры ўсіх. У той жа дзень мне была абяўлена вымова... за абразу жанчын.



— **Гатовы крытык: зубоў няма але затое шырокі рот.**



*

— Куды вы так спяшаецеся?

— Дадому. Купіў жонцы сукенку.

— Дык чаму такая спешка?

— Баюся, выйдзе з моды.

*

Калі заходзіш у жывёлагадоўчыя памяшканні, дык цяжка адразу распазнаць, хто тут стаіць — каровы ці быкі.

Свежаўпечаная шлюбная пара. Аднойчы жонка гаворыць мужу:

— Калі мы ўжо з'яўляемся супольнасцю, мы павінны трактаваць усё, кожную справу, кожную рэч не як „маё“, „тваё“, а як „нашу“.

На другі дзень муж доўга не выходзіць са спальні, а жонка, чакаючы са снеданнем, голасна крычыць з кухні:

— Што ты там так доўга робіш?

— Адрэзваю „нашую“ бараду, — адказаў муж.



— **Адыдзі, Ваня, з 11 метраў бяру на сябе.**

Малюнак Г. Караваева.

Людзі знаюць, людзі кажуць

САКРЭТНЫ ТЭЛЕФОН

— Сёння наша Ганна такая ўзрушаная, што аж пачырванела. Крутом парадак навяла, вагу з месца на месца некалькі разоў пераставіла, а цяпер у акенца часта заглядае і кліентам у вочы дзівіцца. Што з ёю сталася?

— Цікавае супадзенне, бо і наша Мар'яна сёння ўстрывожаная, таксама да людзей прыглядаецца і шчадрэйшай стала, віно налівае па паложаны значок, а часам і вышэй яго.

— Мо на іх так веснавое сонейка падзейнічала, ды цёплае надвор'е? А мо хадзілі да споведзі і цяпер намагаюцца не грашыць? — здзіўляліся прыбіральшчыцы.

З цікавасці звярнуліся да касіршы. А тая на вуха прашаптала:

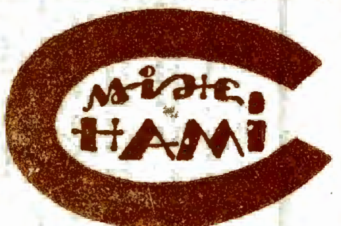
— Быў сакрэтны тэлефон. Кантроль з ПІГу будзе.

(мх)

— Што такое вечнасць, пытаеце вы, сэр? Пазычце мне 100 фунтаў і вы спазнаеце, што гэта такое.

*

На маскарадзе ўсе адразу пазналі прафесара Кукіна: ён, як заўсёды, быў у масцы вучонага.



Як толькі салдат пачне думаць, дык ён ужо не салдат.